

פ"ב: עירוב לאנשי ביתו - מערב אדם לבנו ובתו הקטנים (לכו"ע הכונה לקטנים ממש. תוד"ה מערב) ועבדו ושפחתו הכנענים אפי' שלא לדעתם, מפני שידם של עבדו ושפחתו (תוד"ה מפני) כידו, ואם עירבו לעצמם ועירב עליהם רבם לרוח אחרת יוצאים בשל רבם, אבל בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים ואשתו אין מערב אלא לדעתם, ואם עירבו לעצמם ועירב עליהם רבם יוצאים בשל עצמם, ואם אמר להם שמניח עירוב עבורם ושתקו הוי עירוב.

שיעור הפת לעירוב ושיעורים נוספים

הגמרא מבארת מהו שיעור ככר שהוא מזון ב' סעודות שמשערים בו עירוב תחומין, או חצי מככר זה הנקרא בכל מקום כדי אכילת פרס, ושיעורים נוספים.

שיעור הפת לעירוב היא מזון ב' סעודות לכל אחד. לר"מ הכונה לסעודות חול (וכן סוברים רבא ורב יוסף), ולרבי יהודה הכונה לסעודות השבת, וכל אדם משער בכדי מזונו, וזה וזה מתכוונים להקל, דלר"מ בשבת אדם אוכל יותר, דכיון שהמאכלים ערבים המעיים מקבלים יותר אוכל, ולר"י כיון שבשבת אדם אוכל ג' סעודות אינו אוכל הרבה בכל סעודה. ושיעור זה הוא ב' לחמים של איכרים - מנהיגי שוורים, שהם לוקחים איתם ככרות לשדה, וי"א ב' ככרות של נהר פפייתא. ולרבי יוחנן בן ברוקה שיעורו ככר הנקנה בפונדיון בזמן שארבעה סאים נמכרים בסלע, ולר"ש שיעורו ב' שלישי ככר של שליש קב, נמצא לריו"ח בן ברוקה ח' סעודות לקב (מפני שהחנוני לוקח מחצית בשכרו, ועושה ככר מרבע קב, ואם בעה"ב נותן עצים החנוני לוקח שליש בשכרו), ולר"ש ט' סעודות לקב.

פ"ג. שיעור קבלת טומאה בבית המנוגע - חצי מככר ששיערו בו עירוב הוא שיעור שאם שהה כדי אכילתו בבית המנוגע נטמאו הבגדים שעליו, דכתיב "והאוכל בבית יכבס את בגדיו" והיינו ששישה כדי אכילה, אבל הנכנס טמא מיד דכתיב "והבא אל הבית יטמא", ואף שלר"ש לענין עירוב יש בככר ג' סעודות, בעירוב הקילו, אבל שיעור סעודה הוא חצי ככר, והוא שיעור כדי אכילת פרס המוזכר בכל התלמוד, על שם ששיעורה בפרוסה והיינו חצי ככר.

שיעור קבלת טומאה באכילת מאכל טמא - רבע מהככר ששיערו בו עירוב (והיינו ב' ביצים חסר קימעה לרבי יהודה, מפני שמתחילה שיערו בביצים קטנות יותר, ולרבי יוסי ב' ביצים שוחקות, ולרבי ב' ביצים ועוד אחד מעשרים לכל ביצה, וי"ג אחד מארבעים לב' הביצים, ולרבי יוחנן בן ברוקה כביצה ומחצה שוחקות), מטמא את האדם האוכלו מדרבנו, לאוסרו באכילת תרומה עד שיטבול, אבל מדאורייתא אין אוכל מטמא אדם. וכתבו התוס' (ד"ה וחיצי) שגזירה זו קדומה לגזירת י"ח דבר, ובגזירת י"ח דבר גזרו שהאוכל אוכל ראשון ואוכל שני בשיעור כביצה יטמא תרומה אף במגע, וטעם הגזירה הוא שהרואה אדם אוכל תרומה אחרי שאכל או שתה דברים טמאים סבור שכמו

אעבד אשלם אלפא זוזי, דאסמכתא לא קניא, שאני התם שהדבר בידו וטעה וסבר שלא יבוא לידי כך, ואם אמר אם אוביר ולא אעבד אשלם במיטבא חייב כיון דלא גזים, והנותן מעות לחבירו כדי שיקנה לו יין, ופשע ולא קנה, לרב אשי פטור משום דאסמכתא לא קניא אע"ג דלא גזים, דכיון שהוא תלוי באחרים שירצו למכור לו לא גמר ומקני. ולר"ת היכא שאינו מתכוין אלא שחבירו יסמוך על דבריו הוי אסמכתא, אבל בסוגין הם משחקים לדעת שאחד ירויח ואחד יפסיד. והמשחקים באמנה אין חייבים לשלם, או משום דהוי אסמכתא שאין קונים אפילו בקנין אלא בבי"ד חשוב, ולמ"ד דאינו אסמכתא מ"מ אינו קונה בדברים.

כיצד משתתפין

עירובי תחומין

כפי שאדם יכול לערב עירוב תחומין עבור עצמו, כך הוא יכול לערב עבור אחרים, בתנאים מסוימים, וכדלהלן.

עירוב לרבים - המערב לרבים עירוב תחומין, מניח חבית ואומר הרי זה לכל בני עירי הצריכים לכך, וכל שקיבל עליו לסמוך על העירוב מבעוד יום מותר, משתחשך אסור, ואם יש ברירה ומסתבר שבדברנו יש ברירה (תוד"ה שמע) א"צ לקבל עליו מבעוד יום, אלא שיודיעוהו מבעוד יום שיש עירוב.

אין מערבין אלא **לדבר מצוה**, כגון בית האבל או בית המשתה.

קטן בעירוב אמו - בברייתא תני שקטן הצריך לאמו יוצא בעירוב אמו שיערבה לעצמה ולא זיכתה לו, דכגופה דמי, דמסתמא דעתה עליו כיון דלא סגי ליה בלא אמו, ושאינו צריך לאמו אינו יוצא בעירוב אמו. ואף שאין מערבים אלא לדבר מצוה, מ"מ כיון שהוא כרוך אחריה יוצא בעירוב אמו. אי נמי בקטן נמי איכא מצוה לחנכו. (תוד"ה קטן). והנה לענין סוכה קטן שאינו צריך לאמו חייב בסוכה מדין חינוך מדרבנו, לר' ינאי היינו שנפנה ואין אמו מקנחתו, ולר"ל היינו שניעור משנתו ואינו קורא אמו אמו עד שאמו באה אליו, (אבל פעם אחת אמו אף גדולים קורים), והיינו כבן ארבע או חמש כל חד לפום חורפיה, ולכאורה ה"ה בעירוב. והגמ' מקשה מזה על רב אסי שאמר שקטן בן שש יוצא בעירוב אמו. ורבי יהושע בריה דרב אידי מתרץ שרבי אסי מיירי בעירב עליו אביו לצפון ואמו עירבה עליו לדרום שבצוותא דאמו נחא ליה, אבל בעירבה אמו לעצמה, רק עד גיל ארבע או חמש יוצא בעירוב אמו. אמנם בברייתא איתא שעד גיל שש יוצא בעירוב אמו (ולרב אסי הכונה כולל גיל שש), ודלא כרב יהושע בר רב אידי, ולר' ינאי ור"ל צ"ל שאם אביו בעיר והתינוק נכנס ויוצא עמו הוא צריך לאמו עד גיל ארבע או חמש, ואם אינו בעיר עד גיל שש.

בחודש זה אנו ממשיכים לעסוק בענייני עירובי חצרות ושיתופי מבואות ועוד מדיני טלטול בשבת.

דיני טלטול - מדאורייתא אסור לטלטל מרה"ר לרה"ר או איפכא, וכן אסור לטלטל ד' אמות ברה"ר, ורבנן אסר גם טלטול והוצאה בכרמלית, וכן טלטול בחצר או מבוי המשותפים לכמה אנשים ללא עירוב חצרות או שיתוף מבואות. ולהלן יבואר דין מקום הנמצא בין ב' רשויות, לאיזה מהחצרות מותר לטלטל לשם. (פ"ג - פ"ה). ומה הדין במקום הנמצא בין חצר למרפסת (צ"א:), ובחורבה שבין שתי חצרות (צ"ב). מה נחשב דירה כדי להחשיב את החצר לחצר משותפת גם לאותו דיור ולהצריך עירוב, ומה הדין כשהדייר לא נמצא בביתו בשבת. (פ"ה פ"ו). או כשנתווספו דיורים בשבת (צ"ג:). האם מחיצה תלויה נחשבת מחיצה להתיר טלטול, ובאיזה אופן מותר למלא מים מאמת המים או מהים לבית. (פ"ו פ"ז). באיזה אופן מותר לשפוך מים ברשותו כאשר המים יוצאים לרשות אחרת. (פ"ח). טלטול בין גגות חצרות וקרפיפות של אנשים שונים. (פ"ט - צ"א). טלטול בספינה (האם נחשב שיש לה מחיצות או שהמחיצות אינם עשויות אלא להבריה מים), או באכסדרא שבבקעה (האם אומרים פי תקרה יורד וסותם). (צ:). טלטול בחצר או גג גדולים הסמוכים לקטנים. (צ"ב). האם גידוד ומחיצה מצטרפים. (צ"ג:). איזה דין יש לחצר או בית שנפרצו לרה"ר. (צ"ד). פי תקרה יורד וסותם. (צ"ד: צ"ה). הכנסת תפילין לעיר בדרך לבישה. (צ"ה:).

עניינים נוספים - פסול משחק בקוביא לעדות. (פ"ב). באיזה אופן מועיל להניח עירוב תחומין עבור אחרים, מהו שיעור הפת הנצרך לעירוב, ושיעור הפת לקבלת טומאה בבית המנוגע או באכילה או בנגיעה בפת טמאה, ושיעור חיוב חלה. (פ"ב פ"ג). דין חצר גדולה וקטנה לענין נתינת גט, צירוף לעשרה לתפילה, ולכלאים. (צ"ב). כמה מדיני תפילין. (צ"ה - צ"ז).

פ"ב. פסול משחק בקוביא לעדות - לת"ק המשחק בקוביא, ומלוה בריבית, ומפריחי יונים שמי שיונתו מגיעה אחרונה נותן מעות לחבירו), וסוחר שביעית דעבר על "לאכלה" ולא לסחורה משום חמדת ממון והוא רשע והתורה אמרה "אל תשת רשע עד", ועבדים פסולים לעדות, כיון שהוא גזלן מדבריהם, דאסמכתא לא קניא. ור"י מפרש דברי חכמים שאינו פסול אלא באין לו אומנות אלא היא משום שאינו עסוק בישובו של עולם, וכיון שאינו מכיר ובקי בטורה וצער בני אדם אינו חס על חבירו שיפסיד ממון, אבל ביש לו אומנות אחרת כשר דאסמכתא קניא. ודעת ר"ט שאסמכתא לא קניא, (ואם אמר הריני נזיר אם זה שבא הוא נזיר וחבירו אמר הריני נזיר אם אינו נזיר, לא חלה נזירות לשניהם, דאין נזירות אלא להפלאה שהנדר יהיה מפורש), ועל כן אף אם יש לו אומנות אחרת פסול לעדות. וכתבו התוס' (ד"ה אמר) שלהלכה רק באין לו אומנות אחרת פסול, וא"כ מותר לשחק בקוביא, ולפי זה הא דאיתא בב"מ ק"ד: שהאומר אם אוביר ולא

שמותר שבתון מעיו הם יגעו זה בזה, הם יכולים לגעת זה בזה גם בחוץ. וגזרו בשיעור שני ביצים ולא בכביצה אע"פ שכביצה ראויה לטמא אחרים, משום שא"א שלא ישאר מעט בין השיניים והחניכיים או שיתעכל קצת במעיו, וכיון דאפקוה מכביצה אוקמוה בשני ביצים שזה חצי סעודה, ולרבי יוחנן בן ברוקה על ביצה ומחצה, אבל משקין טמאים שכולם נכנסים למעיו א"צ יותר מרביעית.

שיעור מאכל המטמא - בברייתא איתא ששמינית מהככר ששיערו בו עירוב מטמא טומאת אוכלים, והוא שיעור כביצה לר"ש, ולר' יוחנן בן נורי ג' רביעי ביצה, ותנא דמתני' לא נקט שיעור זה מפני שאינו בדיוק שמינית, אלא י"א ביצה וקליפתה וי"א בלא קליפתה, וחצי מפסול גויה לר"י זה ביצה חסר קימעה, ולרבי יוסי ביצה בקליפתה שוחקת, ולרבי ביצה ועוד.

שיעור סאה - סאה מדברית שיעורה מאה וארבעים וארבעה ביצים, סאה ירושלמית (שהוסיפו שתות מלבר) מאה ושבעים ושלש ביצים פחות חומש ביצה, סאה ציפורית (שהוסיפו עוד שתות מלבר) מאתים ושבע ביצים ועוד פחות מחצי ביצה, בוניוס מצא סאה שהיה בה מאתים ושבע עשרה ביצים, והיינו כרבי שהוסיף לכל ביצה אחד מעשרים.

פ"ג: **שיעור לחיוב חלה** - כתיב "ראשית עריסותיכם חלה תרימו תרומה", עריסותיכם היינו כדי עיסתכם שהיתה במדבר שהיא "עומר לגולגולת" וכתיב "והעומר עשירית האיפה הוא", שבעה לוגים קמח ועוד במידה מדברית, שהם ששה לוגים במידה ירושלמית, שהם ה' לוגים במידה של ציפורי, והאוכל מידה זו בכל יום הרי הוא בריא ומבורך, והמוסיף רעבתן, והפחות מקולקל. וכתבו התוס' (ד"ה שבעת) שזו שיטת רבי יוסי שמפרש שאחר הפרשת ה"ראשית" שזה ה"עוד" ישאר שיעור "עריסותיכם שזה עיסה מדברית. ולשמאי השיעור הוא קב, ולהלל השיעור הוא ב' קבין, ולחכמים ה' לוגין.

טלטול במקום שבין ב' רשויות

ב' רשויות נפרדות זו מזו ע"י מחיצה גבוהה י"ט, שעירבו כל אחת בפני עצמה, מותרים לטלטל בכל רשות בפני עצמה אבל אסור להעביר מחצר לחצר. ולהלן יבואר מה הדין אם יש מקום שלישי ביניהם, למי מהם מותר לטלטל לשם.

טלטול במקום הסמוך לחצר ומרפסת שלא עירבו יחד - מרפסת היא ארוכה ופתוחים לה הרבה עליות וכולם יורדים ממנה בסולם אחד לחצר ומהחצר יוצאים לרה"ר, ואין בני המרפסת אוסרים על בני החצר כיון שהמרפסת גבוהה י"ט, וסולם נחשב או כפתח או כמחיצה בכל מקום להקל, ואסור להוציא מהמרפסת לחצר או איפכא כיון שהם ב' רשויות. אנשי חצר ומרפסת שלא עירבו יחד אלא בפני עצמם, כל שגבוה י' טפחים ואינו רחוק ד' טפחים מהמרפסת, מותר למרפסת ואסור לחצר, וכן חולית הבור והסלע, ובלבד שלא יהיה רחוק מהמרפסת ד' טפחים.

טלטול במקום הסמוך לב' חצרות שלא עירבו יחד - אם לשניהם פתח (-שימוש נח באותו מקום כפתח שנח להכנס בו) לאותו מקום הסמוך להם ולשניהם נח להשתמש בו, הדין כמו בחלון שבין ב' חצרות שיכולים לערב יחד או כל אחת בפני עצמה, ואם לא עירבו יחד ויש במקום זה ד' על ד' אסור לשניהם, אפילו אם זה נמוך פחות מ' טפחים. ואם שניהם אינם יכולים להשתמש שם אלא בזריקה והיינו שזה גבוה י"ט משניהם, הדין כמו בכותל שבין ב' חצרות שזה אסור לשניהם. ואם שניהם אינם יכולים להשתמש שם אלא בשלשול, הדין כמו בחרוץ שבין ב' חצרות שגם בזה אסור לשניהם, שהוא מפסיק בין הרשויות, וכיון שתשמישו שוה לשניהם שניהם אוסרים בו. ואם לאחד פתח לאותו מקום והשני

יכול להשתמש בזריקה או בשלשול מותר לאותו שהוא שוה אליו להשתמש בו. ואם אחד יכול להשתמש בשלשול והשני בזריקה, לרב שניהם אסורים כיון שלשניהם תשמישו קשה, ולשמואל מותר לזה שבשלשול כיון שיותר קל להשתמש בשלשול.

פ"ד. ולדברי רב הא דאיתא במתני' שמקום שבחצר שהוא גבוה י"ט מותר למרפסת, איירי שיש דיורים במרפסת עצמה, או סמוך לה בתוך י"ט, ואותו מקום נמצא נמוך מהם או גבוה מהם פחות מ'י"ט, (דבני עליה שהיא גבוהה י"ט יותר מהמרפסת הם רחוקים יותר מ'י"ט מאותו מקום. ומ"מ כתבו התוס' (ד"ה קא) שאף באופן זה אין בני החצר אוסרים על בני העליות לטלטל במרפסת, מפני שהמרפסת שייכת לבני העליות, ורק כשהמקום משותף לשניהם הרי הם אוסרים זה על זה כשלא עירבו יחד), ולפי זה מקום שנמוך מ'י"ט אסור לשניהם, והא דתני שחולית הבור שהיא גבוהה י"ט מותרת למרפסת, איירי שהבור מלא פירות טבל שזה מוקצה בשבת דומיא דבלע שאינו חסר, (דאף שעפר הנמצא בחרוץ שבין ב' חצרות, ועתיד לפנותו, אינו מבטל מהחרוץ שם מחיצה, מ"מ זה ממעט גובה י"ט לענין להחשיבו כפתח למרפסת. תוד"ה כיון), אבל בבור מלא פירות מתוקנים או מים שניהם אסורים, שכיון שהבור נחסר בשבת ע"י השימוש בו ואז יהיה אסור, גם לפני שחסר זה אסור. והקשו התוס' (ד"ה בור) דאיתא לקמן (פ"ה.) שמקום שלבני רשות אחת שימושו ע"י שלשול ולבני רשות אחרת ע"י זריקה ושלשול, מותר לרשות משתמשת שם בשלשול, וא"כ הבור לבני החצר שימושו בזריקה ושלשול ולבני המרפסת בשלשול. והתוס' מחלקים בין זריקה למרחוק לבין זריקה לגובה. ושיטת ר"י שהגמ' לקמן היא דיחויא בעלמא, או שיש לחלק בין זריקת אויר וגובה לזריקת אויר לבד או גובה לבד.

טלטול במקום שבין חצר לעליה - בני חצר ועליה שלא עירבו יחד, אנשי החצר משתמשים בזיזים שבכותל הנמוכים מ'י"ט, ואנשי העליה משתמשים בזיזים הסמוכים עד י"ט לעליה, והזיזים שאינם בתוך י"ט לא לזה ולא לזה, לרב אסור לשניהם מפני שלעליה השימוש הוא בשלשול ולחצר בזריקה, ולשמואל מותרים לבני עליה. ואיירי שהזיז רחב ד"ט, דבפחות מכך הוי מקום פטור ומותר לשניהם.

פ"ד: מלוי מים מהים בב' גזוזטראות זו למעלה

מזו- ב' גזוזטראות זו למעלה מזו ומתחתיהם ים, אסור לבני הגזוזטראות לשאוב מים מן הים, מפני שהים הוא כרמלית והגזוזטרא רה"י, וצריכים לעשות נקב ברוחב ד"ט, וסביבו מלמעלה או מלמטה לעשות מחיצה י"ט כדי להתיר למלא מים, (וזה קולא מיוחדת במים שמחיצה תלויה נחשבת שהיא יורדת וסותמת עד למטה), ואם יש ב' גזוזטראות זו מעל זו ואין ביניהם ד"ט, אם עשו נקב ומחיצה לעליונה ולא לתחתונה ושניהם עשו זאת בשותפות, שתיהם אסורות עד שיערבו מפני שרשות שניהם שולטת בו, לרב ניחא משום שלזה -לעליונה בשלשול ולזה לתחתונה בזריקה ושלשול אסור, ולשמואל שמתיר, לרב אדא בר אהבה איירי כשהתחתונים עולים ע"י סולמות לעליונה וממלאים שלשניהם התשמיש הוא ע"י שלשול, ולאבבי איירי שב' הגזוזטראות אינם מרוחקות י', ואף שעדיין התשמיש יותר נח לבני העליונה, מ"מ כל היכא שאין גובה י"ט בין המקומות אין הרשות השלישית שייכת לאחת יותר מלשניה, ואסור בין אם עשו לתחתונה ולא לעליונה, ובין אם עשו לעליונה ולא נח יותר.

גג הסמוך לרה"ר ואין חצר המפסיקה ביניהם, צריך סולם קבוע מן העליה לגג להתירו בטלטול מהמרפסת לגג, דע"י הסולם גילה דעתו שהוא מסלק את הגג משימוש לרה"ר והוא משתמש בו, אבל סולם עראי אינו מועיל, לאבבי משום שמדובר שהגג בתוך י' למרפסת ואע"פ שהגג גבוה י"ט מרה"ר כיון שהמרפסת ורה"ר הם בתוך י"ט זה לזה הם אוסרים זה על זה, (ומדובר במרפסת עם מעקה שיש

לה פתח י' אמות לרה"ר, דאי לאו הכי כיון שאינה גבוהה י"ט הרי היא כרמלית, ואסור לטלטל ממנה לגג שהוא רה"י אפילו ע"י סולם). ולרב פפא איירי כשהרבים מניחים על הגג כובעים ובגדים והגג נח לשימוש לדברים קלים, ורק למשאות כבדים אין מקום גבוה י"ט נח לשימוש, ולכן הם אוסרים זה על זה אפילו כשאין המרפסת בתוך י"ט, (ומה שמצינו שבחצר מקום הגבוה י"ט מותר רק לבני המרפסת, שאני חצר שהתשמיש שלה הוא בדברים כבדים). ע"כ לפירוש רש"י. אבל שיטת התוס' (ד"ה גג) שלא מדובר כלל שיש כאן מרפסת, והגג נמצא בתוך י"ט לרה"ר, וסולם מועיל לטלטל בו היינו כשהגג מוקף מחיצות או שבצד הוא גבוה י"ט (דאל"כ הוי כרמלית ואסור), ואף חצר או מבוי הפתוחים י' אמות לרה"ר אין בני רה"ר אוסרים לטלטל שם, שאני התם שיש שם דיורים גמורים, משא"כ בגג שללא סולם קבוע בני רה"ר אוסרים. ור"ת מבאר שכיון שהבית שתחת הגג הוא רה"י נחשב הגג כרמלית גרוע ודי בסולם קבוע כדי להתיר לטלטל בגג.

פ"ה. בור שבין ב' חצרות והוא נמצא כנעין מבוי בין החצרות, ואין דיורים פתוחים לאותו מקום, אם הוא בתוך ד' טפחים לחצרות הרי הם אוסרים זה על זה עד שיערבו או שיעשו מחיצה תלויה בבור, ואם הוא רחוק ד"ט מהחצרות, לרב יכול כל אחד למלא מהבור דרך החלון וא"צ הכר, דאין אדם אוסר על חבריו דרך אויר, ולשמואל אדם אוסר על חבריו דרך אויר, וממילא צריך הכר של זיז כל שהוא כדי שלא יבוא להשתמש ברשות אחרת של שנים בלא עירוב, (וכן מצינו שלרב הונא הממלא מים מהים צריך לעשות זיז כל שהוא, שאף שאויר הים הוא מקום פטור, צריך הכר שלא יבואו לטלטל מכרמלית לרה"י), וי"א דבקנה שאינו ניכר כ"כ סגי, והגמ' (פ"ה:): אומרת שאף שבדאורייתא א"צ הכר, ועל כן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"י ורה"ר לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו, בדרבנן צריך הכר, דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.

שני בתים וג' חורבות ביניהם ואין בחורבות דיורים ואין להם בעלים (דאם יש בעלים הרי הם אוסרים על בני הבתים, דאף דקיימא לן כרבי יהודה שבית התנן אינו אסור חצר ומבוי הפתוחים לו, מ"מ בתוך החורבה עצמה אסור לטלטל. אבל שיטת התוס' שאף חורבה שיש לה בעלים אינה אסרת. תוד"ה שני), ומחיצותיהם פרוצות זו לזו, ויש בבתים חלונות הפתוחים לחורבה, לשיטת רב שאין אדם אוסר על חבריו דרך אויר, אם החורבות הם כחצובה ששתי חורבות פתוחים כל אחת לבית אחר והשלישית פתוחה לשני הבתים, כל אחד מותר בחורבה הסמוכה לו, ואף שהיא פרוצה לחורבה האסורה עליו, כיון שאין לו תשמיש גמור בחול בחורבה הסמוכה אין הפירצה אסרת, וחבירו אינו אוסר עליו כיון שאין לו בה שימוש אלא ע"י אויר, ובשלישית שניהם אסורים כיון שגם לחבירו יש בה תשמיש נח סמוך לחלון ע"י שלשול, ואם החורבות הם בשורה שאין החיצוניים יכולים להשתמש באמצעית אלא דרך החיצונה הסמוכה להם, מותרים אף באמצעית, אבל בזו שסמוכה לחבירו אסור כיון שחבירו משתמש שם ע"י שלשול והוא רק ע"י זריקה.

וכתב רש"י שאף שלעיל נתבאר שבבור שבין שתי חצרות אין אוסרים זה על זה כשיש הפסק ד' טפחים, הכא אסור אפילו במקום המרוחק ד"ט מהשניה, דשאני חורבה שמשתמשים בה תשמישים הרבה בין בסמוך בין ברחוק, ושם התשמיש הוא רק המילוי. ובתוס' (ד"ה בור) כתבו דאיירי שהבור נמצא לכל אורך החצרות, ונמצא שאין אחד יכול להשתמש בד' אמות הסמוכים לחצר השניה. אי נמי איירי שהמקום שבו נמצא הבור אינו רה"י אלא רה"ר או כרמלית, ומחיצות הבור גבוהות י"ט, וממלאים מהבור לחצרות דרך למעלה מ'י"ט שזה מקום פטור.

פ"ה: שני בתים משני צידי רה"ר והם של אדם אחד מותר לפי רב לזרוק מזה לזה למעלה מעשרה, דאין אויר רה"ר אוסר עליו כיון שאין להם שם תשמיש, ואם אחד גבוה מהשני, לרב אסור לזרוק שמא יזרוק מהנמוך לגבוה והחפץ יפול ואתי לאתויי, ולשמואל מותר אף בזה, ואף שלשמואל אדם אוסר על חבריו דרך אויר, הרי נתבאר לעיל שברשויות דאורייתא מודה שמואל שאינו אוסר.

מה נחשב דיורים כדי להצריך עירוב

כמה בני אדם הדרים בחצר אחת, אסרו עליהם חכמים לטלטל מהבית לחצר בלא עירוב. ובסוגין יבואר מה נחשב דירה כדי להצריך עירוב, וכן באיזה מקום ניתן להניח עירוב או שיתוף.

מה נחשב בית לענין עירובי חצרות- עירוב

חצרות צריך להניחו דווקא בבית שבאותה חצר דעירוב הוא משום דירה, כאילו כל הבתים דרים כאן, ואי לא חזי לדירה אינו עירוב, ועל כן הנותן את עירובו –עירוב חצרות בבית שער אכסדרא ומרפסת אינו עירוב, והדר שם אינו אוסר עליו לטלטל וא"צ לתת פת, דלאו דירה היא, וכל מקום שאין הדר אוסר המניח שם עירוב אינו עירוב, חוץ מבית שער דיחיד שאע"פ שהדר שם אינו אוסר המניח עירובו שם עירובו עירוב. הנותן עירובו בבית תבן בקר עצים ואוצרות הוי עירוב, והדר שם שהשאל לו בעה"ב לדור שם אוסר החצר כיון שהוא פתוח לחצר. וכתבו התוס' (ד"ה בית התבן) שבית התבן אוסר דווקא כשיש בו תבן, והדר שם אוסר עליו רק אם אין לבעה"ב שם תבן, דאי לאו הכי הרי זה כמו שבעה"ב דר עמו.

שיתוף מותר להניח אף במקום שא"א להניח עירוב דשיתוף שזה לחצרות אינו משום דירה, אבל אין להניחו במבוי אלא בחצר שבאותו מבוי דבעינן מקום המשתמר.

בני חבורה שהיו מסובים וקדש עליהם היום, סומכין על הפת שבבית לעירוב, ואם היו בחצר סומכים על הפת לשיתופי מבואות.

מקום בית המושאל לאחרים שיש בו **תפיסת יד לבעה"ב** אינו אוסר דהוי כאילו בעה"ב דר עימו שם, רבה בר בר חנה אמר אפי' יתד של מחרישה, תנא דבי שמואל דבר הניטל בשבת אוסר דלא חשיב תפיסת יד כיון שיכול להוציאו משם ושאינו ניטל אינו אוסר.

פ"ו. רבי ור"ע היו מכבדים עשירים, מפני שעשירים הגומלים חסד לעניים שומרים על העולם.

האם מי שאינו בביתו אוסר על בני החצר-
המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת, לר"מ אוסר דדירה בלא בעלים שמה דירה, ולר"י אינו אוסר דלאו שמה דירה, ולרבי יוסי ישראל אינו אוסר דלאו שמה דירה אבל נכרי אוסר שמא יבוא היום, ולר"ש אפי' הלך לבתו שבאותה העיר אין אוסר דעביד איניש דדייר אצל חתנו וגם אם תהיה מריבה לא יצטרך לצאת מביתם, אבל אם הלך לבנו הרי הוא אוסר, מפני שאם יתקוטט עם כלתו יצטרך לצאת מביתם וממילא אינו מסיח דעתו מביתו.

מחיצה תלויה

מחיצה לענין רשויות שבת ועוד דינים, היינו מחיצה שיש בה גובה י' טפחים וחלל ד"ט על ד"ט, הגמ' דנה האם מחיצה כזו שאינה מגיעה לקרקע ג"כ נחשבת מחיצה או לא.

בור שבין ב' חצרות חציו בזו וחציו בזו, בסתמא אסור למלא ממנו מים בשבת מפני שהוא ממלא מרשות חבירו, אא"כ עשה מחיצה גבוהה י' טפחים בין מלמטה בין מתוך אוגנו ואע"פ שאין המחיצה נוגעת במים, דהקילו במים לומר גוד אחית מחיצתא, ובלבד שתהיה בתוך אוגן הבור ותיראה כהפסקה. ולרבי יהודה די במחיצה שבין ב' החצרות אע"פ שאינה נכנסת לתוך הבור. ולרשב"ג לב"ש צריך לעשות מחיצה מלמטה ולב"ה מלמעלה. לרב הונא צריך לעשות את המחיצה בתוך הבור, ולמטה היינו ממש למטה סמוך למים וא"צ שראשי הקנים יגעו במים, ולמעלה היינו ממש למעלה בתוך הבור ואינו סמוך למים. ולרב יהודה למטה דב"ש היינו למטה מן המים

תחובה בקרקעית הבור, וצריך שיראו הקנים טפח למעלה מן המים, ולמעלה היינו מעל המים וצריך לשקע את המחיצה במים טפח, דלב"ש צריך מחיצה המפסקת עד התהום, ולב"ה צריך מחיצה להכר. רש"י. אבל לתוס' (ד"ה צריך) לב"ש צריך הכר ע"י מחיצה עשרה בתוך המים, וא"צ עד התהום, ולב"ה צריך הכר מחיצת עשרה למעלה מן המים וטפח בתוך המים.

פ"ו: ואם נתן קורה ארבעה מותר למלא מים

מהבור, ואין לחוש שהדלי ילך לצד השני של הקורה (והיינו לרב יהודה דס"ל שצריך לשקע ראשי הקנים במים כדי שלא ידלה מרשות חבירו, אבל לרב הונא א"צ אלא הכר. תוד"ה הא), דקים להו לרבנן שדלי לא מהלך יותר מד"ט תחת קורה, ואע"פ שהוא ממלא מהמים שתחת הקורה שהם מעורבים במים של החצר השניה, קל הוא שהקלו חכמים במים, כמו שהקלו במחיצה תלויה, והיינו כרב הונא שב"ה מתירים אפילו למעלה ממש, ודלא כרב יהודה. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שעל זה סומכים העולם שיש להם בתי כסאות על המים אע"פ שאין המחיצות מגיעים עד המים. אמנם כתבו התוס' שמחיצה העשויה לצניעות בית הכסא ולא לשם מחיצת מים אינה מועילה. ושיטת התוס' שהלכה כרב יהודה, ודווקא קורה מתירה בלא שיקוע, אבל מחיצה תלויה צריכה שיקוע. ור"ת מפרש שדין קורה לא נאמר על בור אלא על ים או אמת המים העוברים ליד הכותל שהם כרמלית, שמותר לטלטל ע"י קורה.

לרב יהודה מותר לטלטל בחורבה תחת קורה הרחבה ד' טפחים דאמרינן ששני חודיה יורדים וסותמים, ויש כאן מקום ארבעה (דמחיצה לחלל פחות מארבעה אינה מחיצה) דסבר כר' ישמעאל בר' יוסי שמחיצה תלויה מתרת אף שלא במים, ולית הלכתא כוותיה. רש"י. אבל התוס' (ד"ה קורה הראשון והשני) מבארים שפי תקרה יורד וסותם מועיל גם שלא במים, ומה שצריך רחבה ד"ט היינו מפני שבאין בה ד"ט אין אומרים פי תקרה יורד וסותם.

שיטת רבי יהודה ורבי יוסי בדין מחיצה תלויה-

רבה בר בר חנה אמר בשם רבי יוחנן שרבי יהודה שמיקל למלא מים מכח המחיצה שבין החצרות, אמר את דבריו בשיטת רבי יוסי דס"ל שסוכה כשרה אם יש בה מחיצה גבוהה י"ט אע"פ שאינה מגיעה לארץ, כמו שכשר כשאין המחיצה מגיעה לסכך, אבל לת"ק אם המחיצה אינה מגיעה לג"ט הסמוכים לקרקע הסוכה פסולה כיון שהגדיים בוקעים בה. והגמ' דוחה שרבי יהודה לא היקל אלא בעירובי חצרות דרבנן ולא בסוכה, ורבי יוסי לא היקל אלא בסוכה שהיא איסור עשה, אבל בשבת שהוא איסור סקילה לא, ואף שברשויות דרבנן ליכא סקילה, כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. והמעשה שנעשה בציפורי שרבי יוסי היה ראשה ועל פיו היו עושים כולם, שסמכו על סדינים פרוסים (מערב שבת, אבל בשבת אסור לכו"ע לעשות אפילו אהל עראי אפילו למ"ד שמותר להוסיף על אהל עראי בשבת) שלא הגיעו לקרקע והביאו ס"ת לחצר אחרת דרך חצר שאינה מעורבת בשבת, סמכו בזה על רבי ישמעאל ברבי יוסי ולא על רבי יוסי דכבר נפטר רבי יוסי, וכן לר"י מותר שהרי זה רשויות דרבנן, אלא שר"י לא היה בציפורי.

גוזזטרא שיש בה ד' אמות על ד' אמות התיר ר' חנניה בן עקביא לחקוק בה ד' טפחים על ד' טפחים ולמלא מהמים שתחתיה מפני שרואים את הי"ט שסביבה כאילו הם כפופים למטה כעין מחיצה תלויה על המים, והמחיצה יורדת עד המים מדין גוד אחית, ובפחות לא מהני דאין מחיצה פחות מ"ט העשויה לחלל ד"ט. וכתבו התוס' (ד"ה גוזזטרא) שהגוזזטרא עצמה יש לה דין רה"י ומותר לטלטל בכולה אף שאין לה מחיצות, משום שבקיעת דגים שתחתיה לא שמה בקיעה (משא"כ בטרסקל שבקיעת גדיים שמה בקיעה), אי נמי איירי בפתוחה לרה"י שיש לגוזזטרא דין חורי רה"י. והא דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם לשיטת רש"י שאומרים דין זה אף בד' הצדדים, י"ל שמדובר בגוזזטרא העומדת באלכסון או מלאה פגימות או שאין טפח בעובי הגוזזטרא.

פ"ז. הגמ' מבארת שהשיעור הנ"ל נאמר בגוזזטרא שאינה סמוכה לכותל, אבל אם הגוזזטרא סמוכה לכותל פחות מג"ט, די באורך ד' אמות ורוחב י"א טפחים ומשהו, ויוסיף על הפחות מג"ט להשלימו לד"ט על ד"ט, והכותל נחשב לאחת מהמחיצות, והי"ט שבבד השני נחשבים למחיצה שניה כאילו כפפו את הגוזזוטרא, ובצדדים יש אורך י"ט ברוחב טפח ומשהו, אמנם כיון שזה פחות מג"ט לכותל אומרים לבדו. ואם היתה זקופה צריך שתהיה גבוהה י' טפחים ורוחבה ו' טפחים וב' משהויין ותהא זקופה כנגד הכותל במרחק ד"ט, וכופפים טפח ומשהו בב' הצדדים, וע"י לבד זה מגיע עד הכותל. ואם היתה עומדת בקרן זוית די ברוחב ב' טפחים וב' משהויים בגובה י"ט, שהכותל הוא ב' מחיצות, ומעמידה כשעוביה במרחק פחות מג"ט מהכותל שע"י לבדו יש מחיצה שלישית של ה' ומשהו, והכותל השני מכוון כנגד רחבה במרחק ד"ט, וכופפים טפח ומשהו שאינם נצרכים לרוחבה וע"י לבדו יש כאן מחיצה רביעית.

לרבה ר' חנניה סובר כר"י שהתיר למלא מים בור שבין ב' חצרות כיון שיש כותל ביניהם. ואב"י דוחה שר"י מתיר מצד גוד אחית, אבל אין אומרים כוף וגוד, ור' חנניה התיר דווקא בימה של טבריה שיש לה אוגנים שפה גבוהה מסביבה ועיירות וקרפיפות מקיפות אותה, שיש בזה קצת הכר, וכיון שכרמלית אסורה מדרבנן גזירה שמא יוציאו מרה"י לרה"ר די בהכר, ואף שקרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה אסור בטלטול, די בתקנתא פורתא, אבל בשאר מימות לא.

אמת המים העוברת בחצר והיא כרמלית אפילו אם היא ברה"י, לת"ק אסור למלא ממנה מים בשבת אא"כ עשו לה כותל מיוחד י' טפחים גם בכניסה וגם ביציאה בתוך אוגניה, שבזה נראה שהיא מתחילה ומסתיימת בחצר, ורבי יהודה מתיר לסמוך על הכותל שעל גבה כפי שר"י מתיר לעיל לסמוך על מחיצה שמעל הבור, ואם אין בה כשיעור עומק י' או רוחב ד' מותר אף לרבנן דבמים פחות מ'י אינו רשות לעצמו וכשהיא עוברת ברה"ר הרי היא רה"ר, ובחצר הרי היא רה"י.

אמת המים העוברת בין החלונות, פחות מג' מותר למלא, ולרשב"ג פחות מד' מותר למלא-

הגמ' מבארת שהאמה עצמה היא ד' טפחים, דאין כרמלית פחותה מד' טפחים, ונחלקו עד איזה שיעור נחשבים אגפיה למקום פטור ומותר למלא מים ולהניחם באגפיה וליטלם משם ולהכניסם לרה"י, ואף שאסור להחליף מרה"י לרה"ר דרך מקום פטור, היינו ברשויות דאורייתא- מרה"י לרה"ר, אבל ברשויות דרבנן כמו מכרמלית לרה"י מותר, אמנם דווקא ככרמלית לרבנן ג"ט אינם בטלים לכרמלית, אבל ברשויות דאורייתא עד ד"ט לא הוי מקום פטור. וכתבו התוס' (ד"ה הכא) ששיטת רב לעיל ע"ו: שברשויות דרבנן אסור להזיז אפילו כמלוא נימא, דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.

פ"ז: שיטת זעירי שלרבי יוחנן אסור להחליף דרך מקום פטור אף ברשויות דרבנן, כדמצינו שכותל שבין ב' חצרות ואינו רחב ד"ט מותר לכל חצר להעלות לכותל ולאכול וה"ה דמורידין ובלבד שלא יחליפו מפני שהוא בטל לרשויות לקולא, (וי"א שרשות שניהם שולטת בו ואסור אפילו להזיז בו כמלוא נימא כיון שאין בו שיעור רשות לעצמו, וכ"ש שאסור להוריד ממנו או להעלות עליו. ואם יש בו ד"ט מותר להעלות לכותל ולאכול. ואין בני החצרות יכולים לערב יחד אא"כ יש בכותל פירצה עד עשר אמות, ואם הפירצה יותר מ'י אמות חייבים לערב יחד), ולשיטתו שיעור ג' וד' נאמר על אמת המים עצמה ונחלקו בשיעור כרמלית, שאם היא כרמלית אסור למלא ממנה לרה"י, ואינה כחורי כרמלית אף שלפני כניסתה לעיר יש בה שיעור כרמלית, (וכמו שחורי רה"ר כרה"ר

לענין שאם זרק ד' אמות ברה"ר ונח בחור שבכותל הסמוך לרה"י חייב, ה"ה בכרמלית (יהיה אסור), י"א משום שאין דיני חורים לכרמלית מפני שלא החמירו חכמים בכרמלית כ"כ, וי"א שאפילו אם יש דיני חורים לכרמלית, שאני הכא שזה רחוק מהכרמלית.

ורבינא מפרש שמדובר שעשה מחיצה בכניסה וביציאה ואיירי שהמחיצה חלוקה באמצע, ונחלקו אם לבוד הוא בג' טפחים או בד' טפחים, כמו שנחלקו בזה רבנן ורשב"ג בכל מקום.

מלוי מים מן הים לגוזזטרא - לתנא דמתננ' אסור למלא מים מן הים לגוזזטרא אלא אם עשו מחיצה גבוהה י' טפחים מסביב הגוזזטרא או מסביב הנקב ד' על ד' החקוק באמצעה, מלמעלה או מלמטה –מעל הגוזזטרא או מתחתיה, ואמרינן גוד אחית ור' חנניה בן עקביא מתיר למלא ללא מחיצות אם הגוזזטרא היא ד' אמות על ד' אמות וחקק בה ד' טפחים מפני שמחשיבים את ה' טפחים שיש בכל צד כאילו כופפו אותם למחיצה ואומרים גוד אחית, והיינו דווקא בימה של טבריא שיש לה אוגנים ועיירות וקרפיפות מקיפות אותה, וממתני' משמע שבכל המימות צריך מחיצה. (תוד"ה מתננ'). עוד כתבו התוס' (ד"ה אלא) שבספינה מותר למלא מים מהים ע"י זיז כל שהוא, דספינה אינה מהלכת ביים שאינו עמוק י"ט, וכרמלית מודדים מהקרקע, ונמצא שהוא ממלא מלמעלה מי"ט שזה מקום פטור, אבל גוזזטרא או דאיירי בפחות מי"ט, או שאף ביותר מי"ט אסור אטו גוזזטרא שאין בה י"ט, או שחוששים שמא יעלה הים שתחת הגוזזטרא שירטון.

עוד התיר ר' חנניה בן עקביא לאנשי טבריא לטמון פירות בעצה –פסולת קטנית אע"פ שלקטוהו בהשכמה בעוד הטל עליו, מפני שהם לקטו בהשכמה בשביל שלא להתבטל ממלאכה דבעלי מלאכה היו, ולא בשביל הטל ואין מכשירין את הפירות. ועוד התיר להם להסתפג באלונטית ואין חוששים שמא ישכח ויסחוט, לר"ש מותר להביאה לתוך ביתו ולת"ק מותר רק להניחה בחלון, ואסור למוסרה לבלנים מפני שהם חשודים על סחיתה.

שפיכת מים היוצאים לרשות אחרת

השופך מים ברשותו והמים יוצאים לרשות אחרת אין בזה איסור דאורייתא, אולם לפעמים הדבר אסור מדרבנן, וכדלהלן.

שפיכת מים בנקב שבגוזזטרא-

פ"ח. אין המחיצה שבגוזזטרא הנ"ל מתרת אלא למלא אבל לשפוך לא, מפני שהנהר מוליך את השופכין מחוץ למחיצת הגוזזטרא.

הגמ' שואלת מדאיתא במתני' שמותר לשפוך מים מחצר שאין בה ד' אמות אם יש בה עוקה המחזקת סאתים מן הנקב ולמטה (-בחללה), אע"פ שנתמלאה העוקה והמים יוצאים ממנה לרה"ר.

הגמ' מתרצת דשאני התם דתיימי מיא שהמים עשויים להבלע בקרקע, וממילא כוונתו שיבלעו המים במקומם, וכיון שאפילו אם כוונתו שיצאו לרה"ר אין בזה ממש איסור הוצאה, ממילא היכא שאינו מתכוין לא גזרו, אבל הכא הוא יודע שהמים יצאו.

וללישנא בתרא מותר אפי' לשפוך דלא איכפת לו שיצאו המים לחוץ, אבל בחצר הפחותה מד' אמות אסור ללא עוקה כיון שרצונו שהמים יצאו לחוץ כדי שלא ילכלכו את חצירו. וכתבו התוס' (ד"ה הני) שאף שמותר לשפוך מים על דפנות הספינה אע"פ שהם נופלים מיד לכרמלית, דכוחו בכרמלית לא גזרו, התם אינו שכיח שספינה תהלך ליד רקק מים, אבל בגוזזטרא כיון ששייך שהמים יגיעו מיד לרקק מים במקום שרה"ר מהלכת בו, אסרו בכל גוזזטרא משום לא פלוג.

ב' גוזזטראות זו למעלה מזו אם עשו מחיצה רק לעליונה, איתא במתני' ששתיהם אסורות עד

שיערבו. ולשיטת רב שאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, אם אינן סמוכות בתוך ד' (וי"מ שאינה גבוהה ממנה י"ט, ואינו נראה), העליונה מותרת מפני שאין לתחתונה תשמיש בה אלא דרך אויר, והתחתונה אסורה. עוד מבואר בגמ' שיש דין גזל בשבת ולכן צריך להחזיר חורבה לבעלים, והיינו שמי שרגיל להשתמש בחורבת חבירו הסמוכה לביתו צריך להחזירה ואינה קנויה לו וממילא אסור להשתמש בה בשבת, ועל כן איירי בהנ"ל כשעשו את המחיצה בשותפות, דאי לאו הכי אין בני התחתונה אוסרים על העליונה, אמנם אם עשו מחיצה גם לתחתונה אינה אוסרת על העליונה, דגליא דעתה שלא ניחא לה למלא מהעליונה שהרי מחיצה זו לא נעשית אלא להתר שבת.

שפיכת מים לחצר-

חצר פחותה מד' אמות על ד' אמות אסור לשפוך לתוכה אא"כ עשו לה גומא או גיסטרא (-כלי חרס שנסדק ואינו ראוי לתשמיש אחר ונתנו חציו לקבל את המים) או בריכה או עריבה שמחזיקה סאתים מן הנקב ולמטה, ואע"פ שהם מלאים מים מערב שבת, ואם הגומא היא מחוץ לחצר צריך לעשות לה כיסוי כדי שזה יהיה מקום פטור. וחצר ואכסדרא מצטרפים לד' אמות.

פ"ח: שיעור זה של ד' אמות שמשמע שבחצר שיש בה ד' אמות מותר, לרבה הוא משום שאדם עשוי להשתמש בסאתים מים בכל יום, ועד ד' אמות אדם רוצה לזלוף שיעור זה בחצר להרביץ את העפר שלא יעלה אבק, וגם אם יצאו המים החוצה אין כוונתו לכך, אבל בפחות מכך אין כוונתו שישארו בחצר וגזרו חכמים שמא יבואו להתיר זריקה להדיא לרה"ר, ולכן צריך עוקה. ולרבי זירא השיעור הוא מפני שאין סאתים מים נבלעים בפחות מד' אמות, ואם החצר אינה מרובעת אלא כגון ח' על ב' שיש בזה כדי לרבע ד' אמות על ד' אמות, לרבה אסור ללא עוקה מפני שאינה ראויה לזילוף, ולרבי זירא מותר מפני שהמים יכולים להבלע שם, ומוודה רבי זירא שלחכמים שאוסרים לשפוך לתוך ביב אפילו בארוך מאה אמה הטעם הוא משום זילוף ובביב אסור כיון שאינו ראוי לזילוף ומותר רק במרובעת, ורק לראב"י מותר בראוי לרבע, ומלשון המשנה ברישא משמע דמתני' כראב"י, מדתני חצר שהיא פחותה מד' אמות, ולא תני חצר שאין בה ד' אמות על ד' אמות.

מותר לעשות את העוקה אף מחוץ לחצר –ברה"ר, אלא ששם צריך לקמור –לכסות פיה בנסרים, כדי שיפלו המים מידיז למקום פטור.

שפיכת מים לביב - ביב (-חריץ העשוי לקלח שופכין שבחצר לרה"ר) שהוא קמור ד' אמות ברה"ר, לראב"י מותר לשפוך לתוכו מים משום שבד' אמות נבלעים סאתים מים שאדם עשוי להשתמש בכל יום, וברוב הימים המים נבלעים שם, ואף שלפעמים יש כבר בתוכו מים, כיון שגם אם כוונתו שהמים יצאו לרה"ר אין בזה איסור דאורייתא כיון שהם יוצאים מאליהם, באינו מתכוין שרי לכתחילה. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה ביב) שלפירושו איירי בביב ד' על ד'. והרשב"ם מבאר שצריך קמור באורך ד' אמות מפני שבזה אינו ניכר שהמים יוצאים מהחצר ולא יחשדו בו. ונ"מ שלרשב"ם מותר לשפוך לסילון של עץ שהוא מכוסה ד' אמות ברה"ר, דהלכה כראב"י שמשנתו קב ונקי, ולרש"י אסור מפני שבעץ אין המים נבלעים, אמנם בעשוי כעין רצפה של אבנים המים נבלעים ומותר. ולחכמים אסור לשפוך בתוך הביב אפילו כשהגג או החצר מאה אמה ואף שעד יציאתם לרה"ר המים עשויים להבלע, כיון שהוא שופך בגופו המים מקלחים להדיא ובכח לרה"ר, והרואה לא יודע ששפכם מרחוק, אלא שופך על גג או בחצר והמים נופלים לביב. ולחנניה בגג אפי' ארוך הרבה אסור לשפוך עליו מים, מפני שאין המים נבלעים בו, מפני שהגגות

שלהם היו חלקים ולא משופעים, והיו טחים אותם בטיח, וחוקקים צינורות למי הגשמים ושם היו שופכים את השופכין, אבל בחצר מותר.

בימות הגשמים מותר לשפוך ללא הגבלה וא"צ לעשות עוקה. רש"י. ור"ת (תוד"ה תנא) מבאר שאז מותר לשפוך ישירות לתוך הביב. מפני שאין אדם מקפיד אז על קלקול חצרו כיון שבלאו הכי היא מטונפת מפני הגשמים, ואין חוששים שיאמרו צינורו מקלח ויבואו להתיר בימות החמה, אי נמי יאמרו שמותר לזרוק להדיא לרה"ר, כיון שבלאו הכי סתם צינורות מקלחים ויסברו שזה מי גשמים, משא"כ בביב בימות החמה. לשיטת רב נחמן הקולא בימות הגשמים היא שביש לו גומא סאה מותר לשפוך שם סאה, דבימות החמה אסור אפי" סאה שמא יבוא לתת שם סאתים (ובימות הגשמים אין חשש כזה וכנ"ל), ואם יש לו גומא סאתים מותר לשפוך שם סאתים או יותר (תוד"ה מחזיק). אבל לאביי מותר בימות הגשמים לשפוך כמה שירצה אפי' באין לו גומא כלל.

ב' דיוטאות זו כנגד זו שרק אחת עשתה גומא, אם עירבו מותרים לשפוך, ואם לא עירבו אותה שלא עשתה גומא אסורה לשפוך, שמא יבואו להוציא כלים מהבתים לשם, ואותה שעשתה מותרת לשפוך על הדיוטא והמים ישפכו לעוקה, דלא אסרו חכמים לעשות זאת בחצר שאינה מעורבת, ורק בכרמלית אסור. תוד"ה לא.

כל גגות

טלטול בגגות חצרות וקרפיפות

אסור מדרבנן להעביר בשבת מרשות היחיד לרשות היחיד אחרת אם לא עירבו יחד, ולהלן יבואר האם דין זה נאמר בכל רה"י, או שיש מקומות שבהם לא אסרו חכמים שמפני שאין תשמישם תדיר אין בהם חילוק רשויות, ונחלקו בזה ר"מ חכמים ור"ש וכדלהלן.

פ"ט. שיטת רבי מאיר
שמותר להעביר בשבת מגג של בית אחד לגג של אחר כלים ששבתו בגג, דכל למעלה מי' רשות אחת, דכיון שאין תשמישם תדיר אין בהם חילוק רשויות, ובלבד שלא יהיה גג גבוה י' או נמוך י' מחבירו, גזירה משום שמא יבואו לכתף על תל ברה"ר, וכמו שאסר ר"מ לכתף על עמוד י' ברה"י שהוא גבוה י"ט ורחב ד"ט אף שרה"י עולה עד לרקיע, גזירה משום שמא יבואו לכתף על תל גבוה י' ברה"ר, ודווקא בעמוד ואמת הריחיים (-מקום מושב הריחיים) אסור שאדם קובע להם מקום, אבל במכתשת וגיגית מותר. וכן מותר לר"מ להעביר מחצר של רבים לחצר של רבים, וכן בשל יחיד, או מקרפף לקרפף דרך פתח שביניהם והיינו בתוך ד' אמות אם הם יותר מבית סאתים, ואם פחות מבית סאתים מותר לטלטל בכולם, אבל מהם לחצרות אסור, דלא דמו לחצרות, דחצרות רשות שותפות וקרפף רה"י, אבל דרך הכותל אסור, דקבוע הוא כמו אמת הריחיים הנ"ל. ואיתא לקמן צ"א.
שלר"מ מותר לטלטל גם מחצר לחצר כלים ששבתו בחצר, בין בחצרות של יחידים בין של רבים, כיון שתשמישם שוה, וכן מותר לטלטל מקרפף לקרפף, דשינוי בעלים מחלק רק בין בתים ששימושם תדיר, ולא גגות חצרות וקרפפות, אבל אסור לטלטל מגג לחצר ומחצר לגג אפילו הם של איש אחד, כדקתני ובלבד שלא יהא גג גבוה מחבירו י', וכן מחצר לקרפף אסור אפילו אם הוא שלו ואינו יותר מבית סאתים, כיון שתשמישם ושמם חלוק זה מזה, וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלם בכל החצר.

שיטת חכמים
שאסור להעביר בשבת מגג לגג אם הדיורים שלמטה לא עירבו, דכשם שהדיורים חלוקים

למטה כך הם חלוקים למעלה, (ודין טלטול בכל גג בפני עצמו יבואר בהמשך העמוד). ואיתא לקמן צ"א. שלחכמים גגות וחצרות הם רשות אחת לענין שמותר לטלטל מחצר של רבים לחצר של רבים, או מגג לחצר של רבים אע"פ שהגג הוא שלו, כיון שאין תשמיש הגג תדיר, ותשמיש הגג שוה לתשמיש החצר, וקרפיפות הם רשות אחת אפילו הם של שנים, אבל אסור לטלטל מחצר לקרפף אפילו הם של אדם אחד, דאין תשמישם שוה.

שיטת רבי שמעון שגגות חצרות וקרפיפות (ואכסדרה ומרפסת ומבוי. צ"א): שאינם יותר מבית סאתים הם רשות אחת לענין שמוותר לטלטל מאחד לשני אף מגג לחצר וקרפף וכדו' כלים ששבתו בתוכם, שכיון שכולם אין תשמישם מיוחד ותדיר רשות אחת הם, ומטלטלים אף מחצר של רבים לחצר של רבים ללא עירוב, (וא"צ עירוב אלא בשביל כלי הבית), אבל כלים ששבתו בבית ועירבו בני אותה חצר והוציאום לחצר אסור להוציאם לחצר שלא עירבה עמהם.

טלטול בגג הפרוץ לגג אחר לפי חכמים- גג הפרוץ לגג אחר, אם המחיצות ניכרות לעומדים על הגג כשהם מסתכלים תחת רגליהם, שאין הבתים מחוברים, מותר לפי חכמים לטלטל בכל גג בפני עצמו, ואם אין המחיצות ניכרות מפני שהבתים מחוברים, לשמואל מותר לטלטל בכל גג בפני עצמו (היכא שאין שם יותר מבית סאתים. צ.) דאמרינן גוד אסיק מחיצתא, ולרב לא אמרינן גוד אסיק בכה"ג, וממילא אין מטלטלים אלא בד' אמות דהוה לה רשות הפרוצה במילואה למקום האסור לה, וכוונת חכמים "כל אחד רשות בפני עצמו" לאסור לטלטל ב' אמות בזה וב' אמות בזה, (ותניא כוותיה דרב. צ"א.). וכתבו התוס' (ד"ה רב) שאף שרב ושמואל פוסקים לקמן כר"ש, הכא נחלקו אליבא דחכמים, אי נמי נ"מ אף לר"ש לכלים ששבתו בבית, אי נמי כשהגגות יחד הם יותר מבית סאתים. עוד כתבו התוס' (ד"ה במחיצות) שאם הגג בולט חוץ למחיצות הבית נמי חשיב שאין המחיצות ניכרות, ולפ"ז הגגות שלנו שראשיהם בולטים לרה"ר אין אומרים בהם גוד אסיק, וכיון שהם עשויים בשיפוע אין אומרים בהם פי תקרה יורד וסותם, וגוד אחית לא אומרים כיון שיש למטה בקיעת גדיים, וכיון שהגג פרוץ במילואו לבליטה שהיא כרמלית אין מטלטלים בגג אלא בד' אמות, ואינו מקום פטור אע"ג דלא שלטי ביה רבים, לא מציינו מקום פטור רחב ד', והא דאמרינן אין כרמלית למעלה מ' היינו שכח הקרקע שהיא כרמלית אינו עולה למעלה מ'.

פ"ט: גג גדול הסמוך לקטן והגדול עודף עליו לאורכו לכאן ולכאן, לאביי בשם רב יוסף אם אין משתמשים בגגות מותר לטלטל בגגות דאמרינן גוד אסיק, אבל אם משתמשים בגגות ועוברים בכל שעה מזה לזה הגדול מותר דאמרינן גוד אסיק במחיצות העודפות (אפילו לרב, שהרי הם ניכרות), והוי כשתי חצרות ופתח ביניהם שאין הקטן אוסר על הגדול, והקטן אסור מפני שמחיצת הקטן היא מחיצה נדרסת וא"א גוד אסיק. ולרב יוסף עצמו אם אין מחיצה מסביב לגג שניהם אסורים דכיון שאין כאן מחיצה אלא מדין גוד אסיק לא חשיב שיש לגדול גיפופי, דפיתחא דמינכר בעינן ואין דרך לעשות כזה פתח, וכשיש מחיצה הראויה לדירה (-קבועה וקיימת) מסביב לשניהם שבזה הם גילו דעתם שכל אחד רוצה להשתמש בשלו, הגדול שרי ע"י הגיפופי היכא שהגג הקטן נכנס לתוך הגדול כדאיתא לעיל ט: (תוד"ה וקטן), והקטן אסור דליכא גיפופי כיון שהוא פרוץ במילואו לגדול, ואף לבעלי הגדול אסור כיון שבעל הקטן עשה מחיצה וגילה דעתו שאינו מסתלק ממנו, ואם יש מחיצה רק על הגדול, מותר לבני הגדול לטלטל אף בקטן, דבני הקטן סילקו עצמם מלהשתמש בגגם ומחלו על השימוש בו לבני הגדול כיון שלא עשו מחיצה.

ובדומה לזה אמר רב נחמן שאם עשה אחד סולם קבוע לגגו הותר בשאר הגגות שלא עשו סולם אפילו לרבנן, שכיון שהם לא עשו סולם הם מחלו לו.

ובדומה לזה אמר אביי שאם בנה עליה ע"ג ביתו והקיף את כל הגג מחיצות לעליה, ועשה לפניה דקה (-פתח קטן, לצד הגגות) ארבעה מותר בכל הגגות, כיון שהוא גילה דעתו שהוא מחזיק בכל הגגות, והם שלא עשו כך מחלו לו, אמנם אם עשה את הדקה לצד גינתו ולא לצד שכניו אסור אפילו לר"מ שעשה הדקה לשמור גינתו וסילק עצמו מן הגגין. רש"י. ולתוס' (ד"ה ועשה) דקה זה מחיצה, וכוונת הגמ' שעשה מחיצה מסביב לכל הגג ופתחה לצד שאר הגגות ועשה לפני הפתח מחיצה ד', שבזה הוי תשמיש קבוע, אבל בלי הדקה הוא ירא מלהשתמש שם תשמיש קבוע מפני בני הגגות האחרים. והקשו התוס' שלעיל מבואר שאם יש מחיצה הראויה לדירה על הגדול הוא מותר בכל הגגות וא"צ לעשות דקה. ור"ח מפרש שהדקה זה סילוק משאר הגגות, וכוונת הגמ' שאם הם עירבו והוא לא עירב עמהם ועשה דקה אינו אוסר עליהם, ואיירי שלצד הגגות הוא פרוץ במילואו, או שלא עשה עליה אלא על חצי מהגג, דאם כל הגג מוקף מחיצה אינו אוסר אף בלא דקה.

צ. שתי אמות בגג ושתי אמות בעמוד אסור לרב שגג בין הגגין אין מטלטלין בו אלא בד' אמות, דאסור לטלטל מכרמלית -גג לרה"י –עמוד גבוה י"ט ורחב ד"ט. וכתבו התוס' (ד"ה כרמלית) דאם העמוד סמוך לגג הוי כרמלית כיון שהוא פרוץ במילואו לגג, ואיירי הכא שהוא רחוק ד"ט מהגג, ואף שלמעלה מ"ט זה מקום פטור, מ"מ אסור להעביר מרה"י לכרמלית דרך מקום פטור, ואף למי שמתיר היכא שהחפץ לא נח במקום פטור אסור. ור"ת (תוד"ה אלא) מבאר שהגג הוא כרה"י כיון שע"י עירוב מותר לטלטל בכולו, והעמוד רחב ד' ואינו גבוה י' וממילא הוא כרמלית.

רמי בר חמא מסתפק האם מותר לטלטל **שתי אמות בגג ושתי אמות באכסדרה** ע"ג תקרה של אכסדרה מפני ששניהם אינם ראוים לדירה, ואיירי בגג שמחובר לגגות אחרים, והאכסדרא של אדם אחר, ויש בה יותר מבית סאתים, ואין לה מחיצה, והיא משופעת ולכן לא אומרים פי תקרה יורד וסותם, וממילא היא כרמלית, והכא אולי מודו חכמים שמותר כיון שבאכסדרה אין דיורים, (אמנם האכסדרה עצמה אינה כרמלית, כיון שהיא מקורה. תוד"ה אלא), או שאסור כמו שאסור מגג לגג דטעמא דרבנן משום שהבעלות חלוקה ולא משום הדיורים. (וקצת קשה מהא דאיתא לקמן צ"א: שלרבנן מותר לטלטל בגג חצר ומרפסת, ומשמע אפילו שהם של הרבה בעלים. תוד"ה או). ואת"ל שמותר יש להסתפק האם אסור לטלטל ב' אמות בגג וב' אמות בחורבה של אחרים הפרוצה לרה"ר שהיא כרמלית כיון שהיא ראויה לדירה יותר מאכסדרה ע"י תיקון מועט, או שכיון שלא דרים בה מותר גם בזה. וכתבו התוס' (ד"ה אלא) שהספק בגג של חורבה, וכתבו שמרש"י משמע שהספק בחורבה עצמה. תיקן.

טלטול בגגות שוים לר"מ ובגג יחידי לחכמים- לרב מותר לטלטל בכולו, ולא אמרינן שאסור משום שהגג פרוץ לרה"ר ואין לו מחיצות, דבזה במחיצות החיצונות אמרינן גוד אסיק מחיצתא כיון שהמחיצות ניכרות, (ואסור לר"מ לטלטל מגג לחצר, גזירה משום תל ברה"ר. ולרבנן מותר לטלטל מגג יחידי לחצר. ולשמואל אסור לטלטל מגג לחצר של רבים שהיא רה"י אפילו לא עירבה, כיון שהגג הוא כרמלית. צ.). ולשמואל אין מטלטלין אלא בד' אמות, ומה שר"מ אמר שכל הגגות זה רשות אחת היינו להתיר לטלטל ב' אמות בזה וב' אמות בזה, (או באינו יותר מבית סאתים. תוד"ה ושמואל), דאף דאמרינן גוד אסיק מחיצתא, מ"מ המחיצות עשויות לדור בחלץ למטה ולא למעלה דגוד אסיק אינו היקף לדירה, והוי כקרפף יתר מבית סאתים (ואף בגג יחידי לרבנן איירי שיש בו יותר מבית סאתים) שלא הוקף לדירה שאין מטלטלין בו אלא בד' אמות, דלא אמרינן לר"מ גוד אסיק בהרבה גגות אלא רק במחיצות החיצוניות, כיון שכל הגגות הם רשות אחת. תוד"ה הכא. (ואסור לטלטל מגג לקרפף (לרש"י שניהם יותר מבית סאתים, ולתוס' (ד"ה לשמואל) איירי ששניהם אינם יותר מבית סאתים) ב' אמות בזה וב' אמות בזה, גזירה שמא יפחת הגג מבית סאתים, ויקצרו גם את מידת הבית, ונמצא הגג רה"י, וימשיכו

לטלטל ממנו לקרפף, אבל מקרפף לקרפף מותר, דאי מיפחית מינכרא מילתא כיון שמקום שיש לו מחיצות ניכר שיעורו. ולתוס' החשש הוא שיהיה חור בגג ודרכו ישתמשו בני הבית בגג, דאז נחשב הגג מוקף לדירה ואסור לטלטל ממנו לקרפף, אבל אין חוששים בשתי קרפפות פחות מבית סאתים שאחד מהם יפרץ ביותר מ' אמות או במילואו לרה"ר או לבקעה, כיון שהדבר ניכר לעומד בקרפף, משא"כ פירצת הגג אינה ניכרת לעומד בקרפף. צ.).

צ: טלטול בספינה- לרב מותר לטלטל בכולה שהרי יש לה מחיצות ואפילו ביתירה מבית סאתים מותר דחשיב מוקף לדירה, ולשמואל ביתירה מבית סאתים אין מטלטלין בה אלא ד' אמות, מפני שהמחיצות להבריה מים הם עשויות ולא לדירה, (ואף לרבי זירא דס"ל שהיוצא בספינה חוץ לתחום אסור להלך בכולה, הכא שרי. תוד"ה דהא), ואמר שמואל שהלכה כרב (וי"א שאמר זאת על דין אכסדרא). ואם כפאה לספינה כדי לדור תחתיה, דין גגה כדין גג בית יחידי שלפי רב מותר לטלטל בכולו אפילו ביותר מבית סאתים אפילו לרבנן, דכפית הספינה נחשבת שהמחיצות למטה נעשו לדירה, וע"י גוד אסיק חשיב מוקף לדירה, ואם כפאה לזופתה שביטל מחיצותיה מתורת דירה מודה רב שאין מטלטלין בה אלא בד' אמות דהוי מקום יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה.

טלטול באכסדרה שבבקעה שהבקעה היא כרמלית והאכסדרה פרוצה מד' רוחות, ויש לה ד' יתידות ונותנים ד' קורות מיתד ליתד ועליהם מסדרים נסרים, לרב מותר לטלטל בכולה, דפי תקרה של הד' קורות יורד וסותם, לשמואל אסור דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם, ואכסדראות שבעיר בסתמא הם סמוכות להקף בית ויש להם מחיצה או שתיים ומודה שמואל שמטלטלים בהם כדאיתא לקמן צ"ה..

צ"א. דעות ר"מ חכמים ור"ש בטלטול בגגות חצרות וקרפיפות נתבארו לעיל פ"ט.

מתי מותר לר"ש לטלטל מחצר לחצר- לרב הלכה כר"ש שמותר לטלטל בין הגגות והחצרות והקרפיפות כלים ששבתו בתוכם, אבל גם ר"ש עצמו סובר (תוד"ה אמר) שאין ההתר אלא דווקא כשלא עירבו כל חצר לעצמה (וכלים ששבתו בבית יכולים להיות בחצר, כגון כבוע וסודר ששבתו בבית והוציאם לחצר בדרך מלבוש), אבל בעירבו שמצוי בחצר מכלי הבית אסור שמא יוציאו כלי הבית לחצר ומחצר זו לחצר זו. ולשמואל וריו"ח מותר אף בעירבו, דלא גזר ר"ש בזה, כמו דס"ל לר"ש בג' חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות לרה"ר שעירבו החיצונות עם האמצעית שהיא מותרת עמהם והם מותרות עמה, אע"פ ששתי החיצונות אסורות זו עם זו, ואין חוששים שיעביר כלים של חצר אחת לחצר השניה. (ומה שאמר שמואל שאסור לעמוד בגג אחד ולקלוט מי גשמים מגג אחר, הכונה שאסור להכניסם לביתו, וקמ"ל שאף שעדיין המים לא נגעו בגג אסור. תוד"ה ושמואל).

צ"א: אנשי חצר ואנשי מרפסת שלא עירבו יחד אבל עירבו בפני עצמם או שהם יחידים שאינם צריכים לערב, כל מקום כגון עמוד או תל שהוא גבוה י' ואינו רחוק ד' מהמרפסת מותר לאנשי מרפסת לטלטל לשם כיון שתשמישם נח יותר, ומקום הפחות מ' שייך אף לבני החצר ושניהם אסורים בו, ואף שבני המרפסת יורדים לחצר בסולם, הם אינם אסורים על בני החצר לטלטל בחצרים, דאיתא לעיל נ"ט: שסולם תורת פתח עליו או תורת מחיצה עליו להקל, והכא תורת מחיצה עליו, ואם הם רבים ולא עירבו גם בפני עצמם, מבואר בברייתא שהגג והחצר והאכסדרה והמרפסת הם רשות אחת לכלים ששבתו בתוכם, והיינו או כר"ש ואליבא דרב דאם עירבו אסורים שמא יעבירו למרפסת כלים ששבתו בבית,

ולשמואל צ"ל דקאי כרבנן שהם מודים שמותר לטלטל מגג לחצר, ולדבריהם ודאי שבעירבו אסור, שהרי בג' חצרות הפתוחות זו לזו ולמבוי לרבנן שלשתם אסורים שמא יעבירו מחיצונה לחיצונה, וכן משמע מודלא קתני קרפף ומבוי שלר"ש גם הם רשות אחת. וכתבו התוס' (ד"ה גג) דאיתא לעיל פ"ד. שלרב איירי שהעלויות גבוהה של המרפסת, ולדבריו איירי הכא שעירבו בני חצר לעצמם ובני מרפסת לעצמם, ומצויים כלי הבית בחצר וכלי העלויות במרפסת, שבסלע גבוה י' הוא מותר לבני מרפסת, ולבני החצר אסור אפי' כלים ששבתו בחצר אטו כלים ששבתו בבית, ובפחות מ' אסור לשניהם, וכשלא עירבו שלא מצוי שם מכלי הבתים והעלויות אין המרפסת והחצר אסורים זה על זה. ולשמואל שאנשי המרפסת דרים בעלויות הגבוהות י"ט מהמרפסת, ובני העלויות משתמשים בסלע דרך חלונות, באין הסלע גבוה י' מותר רק לבני החצר להשתמש עליו בין עירבו בין לא עירבו.

ה' חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ולא עירבו, אסור לטלטל מחצר למבוי וממבוי לחצר לחכמים האוסרים במבוי כמו בקרפף, וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלם בחצר (אפילו בחצר אחרת, ולפי רב היינו דווקא בלא עירבו. תוד"ה וכלים), אבל למבוי לחכמים אסור אפילו בלא עירבו, ולר"ש מותר, ובמבוי עצמו לרבי זירא אסור, דמבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלים בו אלא בד' אמות, אבל אין ראייה מהברייתא לדבריו, ד"ל שכוונת הברייתא לאסור להוציא מהחצר למבוי אפילו בלא עירבו.

צ"ב. לריו"ח ושמואל שפסקו כר"ש שכל החצרות רשות אחת ומותר לטלטל מזו לזו אפילו בעירבו כל חצר לעצמה, אם יש כותל בין ב' חצרות והכותל גבוה י' ורחב ד' אי אפשר לערב יחד, אבל מותר גם לאכול בראשו וגם להוריד למטה, ובלבד שלא יכניסו לבתים, ודלא כר' חייא שאוסר גם לעמוד בחצר ולאכול, וכן ס"ל לרב שבעירבו אסור אפי' להוריד למטה.

שתי חצרות וחורבה ביניהם ואין נ"מ אם היא שלהם או של אחרים, ואינה פרוצה לרה"ר, אחת עירבה לעצמה ומצוי שם מכלי הבית, ואחת לא עירבה, לרב הונא מותר לבני חצר שלא עירבה לטלטל בחורבה כלים ששבתו בחצר, כיון שלא מצוי בחצרם כלים ששבתו בבית, אבל לאותה שעירבה אסור, שמא יביאו כלים מהבית לחורבה, דס"ל כרב שלר"ש אסור לטלטל מחצר לחצר אם עירבו. ולחייא בר רב בשם רב נותנים החורבה אף לחצר שעירבה. ללישנא קמא פירש דברי אביו ששתיהם אסורות דזו שלא עירבה אסורה אטו זו שעירבה, דאין לומר שתיהם מותרות שהרי זה בטוח שאסור לבני חצר שעירבה לטלטל בחצר שלא עירבה, וללישנא בתרא שתיהם מותרות, ושאני מחצר שעירבה הנ"ל, דכיון שאין החורבה משתמרת לא חיישינן שיוציא לשם מכלי החצר, ולא יבוא להוציא לחורבה כלים ששבתו בבית.

דיני חצר קטנה הסמוכה לגדולה

טלטול כשלא עירבו יחד - גג גדול הסמוך לקטן, במתני' איתא שהגדול מותר להעלות לגג מכלי הבית, ובני הקטן אינם אסורים כיון שהפרצה שביניהם נחשבת לו כפתח כיון שיש לו גיפופי, ואיירי שאין הפירצה רחבה מעשר, והקטן אסור דבני גדול אסורים עליו כיון שהוא פרוץ לגדול במילואו, ואפילו לר"מ שמתיר לטלטל מגג לגג אינו מתיר בכלים ששבתו בבית. וכן חצר גדולה שנפרצה לקטנה הגדולה מותרת אם עירבה להוציא כלים מהבית, והקטנה אסורה, מפני שהקטנה נחשבת כפתח של הגדולה. לרב קתני גג דומיא דחצר, דבעינן שיהיה לגג מחיצות הניכרות כמו בחצר ולא יהיה הגג בולט מחוץ למחיצות, והגגות שלהם היו חלקים ולא משופעים, אבל אם אין המחיצות ניכרות לא אמרינן גוד אסיק וגדול נמי אסור. ולשמואל דס"ל שאפילו באין המחיצות ניכרות אומרים גוד

אסיק, קתני גג דומיא דחצר דדרסי רבים בגג כמו בחצר, דבמחיצה נדרסת לא אמרינן גוד אסיק, אבל בלא דרסי רבים אף הקטן מותר מכח המחיצה התחתונה שביניהם אע"פ שהיא מכוסה ואינה ניכרת.

הגמ' מוכיחה מהמשנה שכשיש חצר גדולה ליד חצר קטנה מה שבקטנה נמשך לגדולה, ואין מה שבגדולה נמשך לקטנה, ונ"מ לכמה דינים וכדלהלן.

צ"ב: גט - אם האשה נמצאת בחצר הגדולה וזרק בעלה את הגט בקטנה ושתי החצרות שלה מגורשת אפילו למ"ד שהזורק גט לאשתו בחצרה אינה מגורשת אלא בעומדת שם, ואם האשה בקטנה וזרק לגדולה אינה מגורשת, ואין הגט קנוי לאשה דנימא שהאשה נגרת אחרי הגט, כיון שאין האשה רוצה לקנות את הגט. רש"י. והתוס' (ד"ה אשה) ביארו דאיירי שהשאילו לאשה חצר אחת, שאם השאילו לה את הגדולה חל שמה גם על הקטנה, אבל איפכא לא.

תפילה - צבור הנמצא בחצר גדולה והש"ץ נמצא בקטנה יוצאים ידי חובה מפני שהש"ץ נגרר לגדולה, אבל אם הצבור בקטנה והש"ץ בגדולה אין יוצאים ידי חובה מפני שהש"ץ אינו אצלם, ואין אומרים שהציבור נגרר לגדולה, דאין הרוב נגרר לאחד. וכן אם יש ט' אנשים בגדולה ואחד בקטנה מצטרפים למנין, אבל אם יש ט' בקטנה וא' בגדולה או ה' בגדולה וה' בקטנה (תוד"ה תשעה. עוד כתבו דהא דאיתא בפסחים פ"ה: שלרב מן האגף ולפנים כלפנים ומן האגף ולחוץ כלחוץ, ולריב"ל אפילו מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים, לא איירי לענין צירוף, אלא לענין לענות קדושה או ברכו דקיימא לן שאין דבר שבקדושה פחות מעשרה) אין מצטרפים. וכן אם יש צואה בגדולה אסור לקרות בקטנה, אבל אם יש צואה בקטנה מותר לקרות בגדולה דכלפי הגדולה נחשבת הקטנה כמחיצה, ואינה יכולה לקלקל לה כלל.

כלאים - גפנים הנטועים בחצר גדולה, אסור לזרוע זרעים בחצר הקטנה אפילו במרחק ד' אמות מהגפנים, שבתוך הגדולה עצמה מותר לזרוע במרחק כזה, דחשיב כאילו כל הקטנה היא פתח של הגדולה, (לתוס' (ד"ה שאלמלי) היה צד שאם מרחיק ד' אמות מותר, והחומרא היא רק לענין י"ב אמות של מחול הכרם, והתוס' חזרו בהם), ואם זרע נאסרו הזרעים ולא הגפנים, ואם הגפנים בקטנה מותר לזרוע בגדולה אפילו סמוך לגפנים, דפתח הוי כמחיצה, וכשיש מחיצה מותר לסמוך למחיצה כלאים משני הצדדים, וכשיגדלו הזרעים לא יאסרו את הגפנים אע"פ שמה שבקטנה נחשב שהוא נמצא בגדולה, לפי שהגפנים ניטעו בהתר לפני הזרעים, ולא קנסו חכמים באופן זה אפילו אם שתייהן שלו. רש"י. והקשו התוס' (צ"ב: ד"ה גפנים) דמ"מ נחייב אותו לעקור את הזרעים, שהרי אפילו בגדלו מאליהן מחויב לעוקרם. ולכן ביארו התוס' שאיסור כלאים הוא "לא תזרע כרמך כלאים" והיינו שלא לזרוע בכרם זרעים, אבל מותר ליטוע גפנים בשדה, דלא כתיב "שדך לא תטע כרם", וממילא אף שכשזרע בגדולה יש שם שדה על הקטנה, אין בזה איסור, אבל כשיש גפנים בגדולה שיש שם כרם על הקטנה, אסור לזרוע שם. עוד כתבו התוס' (צ"ב: ד"ה גפנים) שלמ"ד (ט:) שאף דבר שנראה רק מבחוץ נדון משום לחי ופתח, האיסור לזרוע בקטנה הוא כשנכנסים כותלי הקטנה לגדולה.

אביי שואל א"כ מצינו מחיצה לאיסור, דמשום המחיצה שנחשבת מכח הגיפופי אסור לזרוע בקטנה משום כלאים ולא די בהרחקת ד' אמות אף שבאותה חצר מותר להרחיק ד' אמות ולזרוע אם יש בין הכרם לכותל י"ב אמות כדין מחול הכרם, אבל ממה שהיה מותר לזרוע בקטנה אם לא היו לה מחיצות כלל, משום שהפתח של הגדולה נחשב כמחיצה, ואילו ככשי יש מחיצות סביב הקטנה אסור לזרוע בכולה, אין קושיה, דשם לולא מחיצות הקטנה היו הגיפופי ניכרים, והמחיצות מסתירות את הגיפופי. (תוד"ה שאילמלי וכו').

צ"ג. **הגמ' מביאה ראיות שמצינו מחיצה לאיסור:** א' חצר גדולה שנפרצה לקטנה, שאם השוה גיפופיה ע"י שבנה מחיצות בגדולה שתהיה שוה לקטנה גם הגדולה אסורה, ואם לא השוה היא

מותרת. ב' סיכך ע"ג אכסדרה (לרש"י יש שם ב' מחיצות מב' הצדדים. ולתוס' (ד"ה סיכך) ככהאי גוונא מודה אביי שלא אומרים פי תקרה יורד וסותם, אלא איירי ששתי המחיצות הם זו לצד זו), אבל ביש לה פצימין –עמודים טפח בארבעת הזוויות כשרה, דלסוכה בעינן שתי דפנות כהלכתן ושלישית אפילו טפח, ואילו סילק פצימיה ע"י שבנה מחיצות בין הפצימין פסולה דאין לה אלא ב' מחיצות. ג' בית שחציו מקורה ויש שם גפנים, מותר לזרוע בחלק שאינו מקורה ללא הרחקה, משום דפי תקרה יורד וסותם, (ואף ששיטת ר"ח ור"ת שלשמואל לא אומרים פי תקרה לענין שבת אלא כשיש ד' מחיצות, יש לחלק בין כלאים לשבת. תוד"ה חציו), והוי כמחיצה המבדלת ביניהם, ואם קירה את כל הבית אסור לזרוע ללא הרחקה.

אביי דוחה שאין האיסור משום המחיצה, אלא שע"י עשית המחיצה במקרים הנ"ל הוא סילק מחיצות הקיימות, משא"כ לגבי זריעה שהגיפופין אסורים משום שהם נחשבים כמחיצה. (ותי' זה נכון גם לגבי סוכה, אף שבאמות לאביי עצמו היא כשרה, בלי מחיצות כלל, דבסתם אכסדרה יש קורות מעמוד לעמוד ובחוד הקורה שהיא מרובעת אומרים פי תקרה יורד וסותם).

וכן מה שמותר לזרוע זרעים סמוך למחיצת הכרם, אף שללא המחיצה היה צריך להרחיק ד' אמות, ומאיךך לפעמים המחיצה גורמת חומרא, כגון כרם שיש לו מחיצה במרחק י"א אמה, אסור לזרוע שם אף במרחק ד' אמות מהכרם, שם הטעם מפני שהד' הסמוכות לכותל שאינם ראויות לזריעה מפני שהמחרשה מרפה את העפר והכותל נופל אפקורי מפקר להו לגבי הגדר, וד' הסמוכות לכרם אסור משום כלאים, ורק אם יש עוד ד"א זה חשוב כדי להתיר שם זריעה, (ולב"ש מותר רק כשיש עד המחיצה ט"ז אמה), כדמצינו שקרחת הכרם (באמצעו) לב"ה מותר לזרוע בהרחקת ד' אמות כשיש שם ט"ז אמה מפני שצריך להשאיר בכל צד ד' אמות סמוך לכרם לעבודת הכרם כמלואו בקר וכליו (לפי שהיו חורשים בשוורים), ורק אם יש ח' אמות באמצע שזה ד' אמות לכל צד, חשיבי ולא בטלי, אבל בפחות מכך בטלי ואסור לזרוע אפילו טפח, (ולב"ש צריך כ"ד אמה).

נ"מ נוספת בדין דיורי גדולה בקטנה - ג' אנשים שהיו מהלכים בדרך והקיפו ג' קרפיפות זה בצד זה לדירה במחיצה של שתי או של ערב, שהדין בזה שליחיד מותר עד בית סאתים (אא"כ עשה גם שתי וגם ערב) ולשיירה מותר להקיף כל צרכם, אם החיצונים מגופפים והאמצעי אינו מגופף כגון שהחיצוניים רחבים מהאמצעי והוא פרוץ לשניהם במילואו וגיפופיהם עודפים עליו, ואדם אחד בכל אחד נחשבים החיצוניים כדרים באמצעי, ודינם כשיירה שיכולים להקיף כל צרכם, ואם רק האמצעי מגופף שהוא רחב יותר מהחיצוניים, מותר רק עד ו' סאין סאתים לכל קרפף, מפני שהאמצעי דר בחיצוניים ואין כאן אלא ב' בכל אחד מהחיצוניים, והגמ' מסתפקת מה הדין כשהאמצעי מגופף ויש בו ב' בני אדם ובחיצוניים יש אחד בכל אחד, האם נחשב שבכל צד דרים שניהם וממילא שני הקרפיפות מותרים להקיף כל צרכם, או שבכל צד דר אחד מהם ולא מקילים ששניהם דרים בשני הצדדים, ואין לומר שרק בצד אחד דרים שניהם, דמסתמא ניחא להו שאחד ידור בכל אחד כדי שתשמישם יהיה מרווח, ואת"ל שאסור יש להסתפק מה הדין כשיש ב' בכל אחד מחיצוניים ואחד באמצעי, האם נחשב שהוא דר בכל אחד מהחיצוניים ונמצא שדרים בהם שלשה ונתיר את שניהם או אחד מהם, או שהוא דר רק באחד מהם ואין ידוע באיזה מהם וממילא לא נותנים לאף אחד כל צרכם. והלכתא לקולא בספיקות אלו.

צ"ג: גידוד חמשה ומחיצה חמשה - שיטת רב חסדא שגידוד חמשה -חצר הגבוהה ה"ט מהחצר התחתונה ועשו על אותו גובה מחיצה חמשה, אין

מצטרפים. בגיטין ט"ו: מבאר רש"י שבית העמוק ה"ט ויש לו מחיצות ה"ט אין מצטרפים לענין שתוכו יהיה רה"י. אבל דעת התוס' (ד"ה גידוד) שבכהאי גוונא תוכו הוי רה"י, ודברי רב חסדא הם לענין שתי חצרות זו למעלה מזו לגבי העליונה וכדלהלן. והתוס' מסתפקים אם תל ברה"ר הגבוה ה"ט ויש ע"ג מחיצה ה"ט, אם הזורק מרה"ר לתוכו חייב ומתוכו לרה"ר פטור, או לא. ולשיטתו ב' חצרות זו למעלה מזו שיש גידוד ה' ומחיצה ה' ביניהם, חשיב מחיצה רק לתחתונה הואיל ורואה פני עשרה, והתחתונה מערבת רק לעצמה, והעליונה אינה יכולה לערב לעצמה כיון שאינה רואה פני עשרה ונמצא שאין מחיצה ביניהם, ואינה יכולה לערב עם התחתונה כיון שכלפי התחתונה הכל סתום ואין כאן פתח. ואם העליונה מגופפת עד עשר אמות שיש מחיצה י' על הגידוד, ויש י' אמות במחיצה שיש שם רק גידוד ה"ט ומחיצה ה"ט, מערבת כל חצר לעצמה התחתונה מערבת לעצמה כיון שכלפיה העליונה סתומה, ומאי טעמא אינם יכולים לערב יחד, וכלפי העליונה יש מחיצה עם פתח. ואם אותו קטע של המחיצה אינו גבוה ה"ט, יכולים לערב או יחד או כל אחת בפני עצמה דהא פתח גמור הוא אצל שתיהן. ואם התחתונה נפרצה במילואה לעליונה ואין ברחבה אלא י' אמות, והחצר העליונה רחבה יותר, התחתונה חייבת לערב יחד עם העליונה, והגדולה יכולה לערב גם בפני עצמה.

שיטת מרימר שגידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפים, וכן הלכה.

האם דיורים חדשים שנתוספו בשבת אוסרים לטלטל בחצר - כותל שבין ב' חצרות שלא היה פתח ביניהם ולא עירבו יחד ונפל בשבת, לרב אין מטלטלים בכל חצר אלא בד' אמות כיון שכל חצר פרוצה במילואה למקום האסור לה, (ואע"ג דקיימא לן כר"ש שמותר לטלטל מחצר לחצר, הכא בשעירבה כ"א לעצמה עסקינן ורב לטעמיה שאם עירבו אסור. והתוס' (ד"ה אין) כתבו דנ"מ לר"ש בכלים ששבתו בבית), ולשמואל מותרים כל אחד עד המקום שבו עמדה המחיצה (ואמר לפרוס בגד בין החצרות משום צניעות בעלמא, ורב החזיר פניו כדי שלא יחשבו שהוא חזר בו, ולא אמר שהדבר אסור כיון שזה היה מקומו של שמואל), וכן סוברים רב הונא ורב יהודה ששתי חצרות שעירבו יחד דרך פתח או חלון והם נסתמו בשבת מותרים לטלטל בכל אותה שבת מחצר לחצר דרך מעל הכותל או דרך חורים וסדקים דשבת כיון שהותרה הותרה, וכן חצר גדולה שנפרצה לקטנה אין הקטנה נאסרת אלא כשנפרצה מבעוד יום.

חצר או בית שנפרצו

חצר או בית המוקפים מחיצות כדין, הרי הם רשות היחיד ומותר לטלטל בהם בשבת אף יותר מד' אמות (ובחצר צריך עירוב מדרבנן), ואסור מדאורייתא להוציא מהם לרה"ר. ולהלן יבואר מה הדין כשנפרצו חלק מהמחיצות לענין טלטול והוצאה, וכן יבואר מתי אומרים שיש מחיצה מכח פי תקרה יורד וסותם, לפי רב ולפי שמואל.

צ"ד. חצר שנפרצה לרה"ר במלואה או יותר מי' אמות, במתני' איתא שלר"א המכניס מתוכה לרה"י או מרה"י לתוכה חייב, ולחכמים פטור אבל אסור אפילו בתוך ד' אמות, מפני שדינה ככרמלית. הגמ' אומרת שגם ר"א מודה שחצר שנפרצה לרה"ר לא נעשית רה"ר אלא דינה ככרמלית, מפני שאין הרבים מהלכים שם, ואיירי **כשהיתה רה"ר עוברת באותה חצר ויש ויכוח היכן**, שר"א סובר שכל מקום שביררו הרבים לעצמם הוא שלהם, ולחכמים אותו מקום נדון ככרמלית. לרש"י הויכוח הוא היכן היתה עומדת המחיצה, ולתוס' (צ"ג: ד"ה חייב) איירי שמקום המחיצה ניכר ואבדה להם דרך בשדה ונטלו תחתיה את מקום המחיצה, שלר"א מה שבררו בררו ולרבנן אין להם כח לברור. וללישנא בתרא איירי שידוע היכן היתה המחיצה (או הדרך

לפי תוס'), ונחלקו על מקום המחיצה שהוא כצידי רה"ר, אם צידי רה"ר דינם כרה"ר או ככרמלית, וקמ"ל שרבנן סוברים שדינם ככרמלית אף היכא דליכא חיפופי דבסתם צידי רה"ר נועצים יתדות ואבנים גדולות סמוך לכותל כדי שלא יזיקוהו הקרונות.

חצר או בית שנפרצו בשבת עצמה פירצה האוסרת לטלטל שם וכדלהלן, וכן מבוי שניטלו קורותיו או לחייו, לרבי יהודה באותה שבת מותר לטלטל שם ובשאר השבתות אסורים, ולרבי יוסי כשם שאסורים בשאר השבתות כך אסורים באותה שבת. לרב הלכה כרבי יוסי, ולשמואל הלכה כרבי יהודה כשנפרצה לכרמלית שגם אם יבואו להוציא החוצה לא יעברו על איסור דאורייתא, אבל בנפרצה לרה"ר אסור אף באותה שבת. וכתבו התוס' (ד"ה ושמואל) שהלכה כרב באיסורי שאסור אפילו בנפרצה לכרמלית, אמנם היכא שהמחיצות קיימות אומרים שבת הואיל והותרה הותרה.

חצר שנפרצה לרשות הרבים פירצה הרחבה מי' אמות, אסור לטלטל בחצר אפילו אם הפירצה היא בצד אחד, אבל בעשר אמות אפילו אם הפירצה היא משני צדדים מותר לטלטל בחצר, וכתבו התוס' (ד"ה מאי) דהיינו לרבי יהודה דס"ל שמדאורייתא מספיק ב' מחיצות, אבל למ"ד שצריך ג' מחיצות אסור אף כשאין הפירצה רחבה מי' אמות. ור"י מפרש דאיירי בחצר שיש לה ג' מחיצות וברביעית יש פס ד' או ב' משהויין, ונפרצו ב' מחיצות מתוך שלשת השלימות, אף הפירצה היא למבוי או לחצר אחרת ולא לרה"ר או לבקעה. ושיטת רב שאם הפירצה היא בקרן זזית והפירצה תופסת ב' רוחות, אף בפירצה שאינה יותר מי' אמות אסור לטלטל בחצר, כיון שאין דרך לעשות פתח בקרן זזית.

צ"ד: מתי אומרים פי תקרה יורד וסותם-

בית שנפרץ בצד אחד מותר לטלטל שם, דאמרינן פי תקרה יורד וסותם, אפילו נפרץ במילואו או ביותר מי' אמות (תוד"ה מאי), דמטעם זה מתיר רב לטלטל באכסדרה בבקעה, ואפילו לשמואל שאוסר באכסדרה, בשלש מחיצות מותר. (לרש"י הכונה שאם יש מחיצה אחת שלימה מודה שמואל שמועיל פי תקרה לג' המחיצות האחרות, ולתוס' (ד"ה בשתי) אפילו לרב אם ב' מחיצות פרוצות זו כנגד זו לא אומרים פי תקרה יורד וסותם, ורק בזו לצד זו מהני, ולפי שמואל אם יש ג' מחיצות והרביעית פרוצה במילואה לא אומרים פי תקרה יורד וסותם, אבל אם יש במחיצה הרביעית לחי או פס אומרים פי תקרה יורד וסותם אע"פ שהפרוץ מרובה או שהפירצה גדולה מי' אמות, ובאופן זה גם בב' רוחות מהני), והא דאיתא במתני' שבית שנפרץ בשתי רוחות אסור לטלטל בו, לרב איירי **שנפרץ בקרן זזית** דאף בעשר אמות אינו נחשב פתח אלא פירצה, וקריו' **באלכסון** (לרש"י הכונה שהתקרה משופעת דליכא פה, ולתוס' (ד"ה וקריו) הכונה שגם חלק מהקריו נפרץ באלכסון עם פירצת המחיצות), דליכא למימר פי תקרה יורד וסותם. ולשמואל איירי שנפרץ בקרן זזית חמש אמות מכאן וחמש אמות ועוד מכאן ומרוחב הקריו נפרץ ד' טפחים ונמצא ד' פיות שצריך לסתום ולשמואל בד' מחיצות א"א פי תקרה. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה וקריו) שרש"י לא דקדק בחשבון, שהרי בכהאי גוונא הפירצה היא רק ז' אמות, שזה האלכסון של חמש על חמש. ודעת התוס' (ד"ה בשתי) בביאור הסוגיא שיי"ל שאין חילוק אם נפרץ ברוח אחת או שתיים או בקרן זזית, אלא כל שנפרץ גם מן התקרה לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם. אי נמי איירי דזווקא בקרן זזית דאיכא נמי טעמא שבקרן זזית אין דרך לעשות פתח ולכן לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.

באיזה פירצה נחלקו רב ושמואל לענין פי תקרה באכסדרה- ללישנא קמא נחלקו כשהפרצות רחבות מי' אמות, אבל ב'י אמות מותר גם לשמואל (לרש"י כיון שגם בלי סתימת הפי תקרה חשיב פתח. ולתוס' (ד"ה בעשר) הוי פתח בגלל סתימת הפי תקרה). וללישנא

בתרא נחלקו כשהפרצות עשר אמות, אבל ביותר מעשר גם לרב אסור.

צ"ה. ומה שרב יהודה סובר שקורה ארבעה מתירה בחורבה, ולרבה בר אבוא קורה ארבעה מתירה במים, לל"ק הנ"ל איירי בעשר ולכו"ע, ולל"ב אין הקורה מתירה אלא לרב.

סיכך ע"ג אכסדרה - אם יש לה פצימין -עמודים קבועים במחיצותיה שאין ג"ט בין אחד לשני, כשרה, ואם אין לה פצימין, לשמואל פסולה שאם שמואל סובר שפי התקרה אינו מתיר טלטול בשבת אע"פ שהוא נעשה לאכסדרה, כ"ש דלא מהני לענין סוכה שלא נעשו הקורות לשם סוכה. ולשיטת רב, אב"י סובר שגם בזה רב מכשיר, ורבא פוסל דשאני הכא שלא נעשו המחיצות לצורך הסוכה, ואף שא"צ לעשות מחיצות הסוכה לשם סוכה, כולי האי לא מקילינן.

טלטול ברה"ר תחת תקרה - הבונה עליה ע"ג שני בתים הנמצאים משני צידי רה"ר, וכן גשרים המפולשים שיש מחיצות בשני הצדדים, רבי יהודה מתיר לטלטל תחת התקרה, וחכמים אוסרים. טעמא דר"י משום שאומרים פי תקרה יורד וסותם, ואף שי"ל שטעמו משום שמדאורייתא (-הלכה למשה מסיני, דשיעורין הלכה למשה מסיני) די בב' מחיצות, וכן מצינו שלר"י מי שיש לו ב' בתים מב' צידי רה"ר עושה לחי מכאן ולחי מכאן או קורה מכאן וקורה מכאן ומטלטל ביניהם (ולחכמים אין מערבים רה"ר בכך), מ"מ ממה שמתיר לטלטל תחת העלייה והגשרים אין ראייה לזה, די"ל שהטעם משום פי תקרה יורד וסותם.

לרבי יהודה **מערבים מבוי מפולש**, דמדאורייתא די בב' מחיצות כנ"ל, וחכמים אוסרים.

המוצא תפילין

דין המוצא תפילין בשבת ועוד מדיני תפילין

צ"ה: המוצא תפילין בשבת בשדה במקום שנאבדים (מחמת כלבים, אבל מה שנאבדים מחמת גנבים אינו מתיר. תוד"ה מכניסים), **לתנא קמא** מכניסים לעיר ולבית זוג אחד בראש ואחד בזרוע כדרך שלובשם בחול, וחוזר ומכניס עוד זוג עד שיכלו, דס"ל שבת זמן תפילין, (אבל יותר מן המצוה אסור להציל. רש"י. והתוס' (ד"ה אי) כתבו שיש בזה משום בל תוסיף, אע"פ שאינו מכוין לשם מצוה). ואפי' לר"מ שהמציל מהדליקה לובש כל מה שיכול ללבוש, התם בחול לובש כמה שירצה, אבל תפילין כיון שבחול אינו לובש אלא זוג אחד אף בשבת נמי. **ולרבן גמליאל** מכניסים שתיים בראש ושתיים בזרוע, משום שהתירו להציל רק בדרך לבישה במקום תפילין, ומקום יש בראש וביד להניח ב' תפילין, ובמקום שאינו ראוי להניח תפילין אסור, דהוי כמשאוי. רש"י. והתוס' (ד"ה וכי) כתבו שאין הטעם משום שזה נראה כמשאוי, אלא הטעם דלא מיקרי מלבוש אלא כדרך שרגיל בחול. עוד כתבו התוס' (ד"ה מקום) ששיעור רוחב תפילין שיש מקום לשנים הוא ב' אצבעות, כמו הציץ.

ובביאור מחלוקתם י"ל שבין לת"ק בין לר"ג יש מקום בראש וביד לשני תפילין, ונחלקו אם שבת זמן תפילין ומשום הצלה לא התירו יותר מן המצוה דלא הוי תכשיט, וגם הוי כמשאוי משום איסור בל תוסיף, או ששבת לאו זמן תפילין ומשום הצלה התירו כיון דהוי תכשיט, ואין בזה בל תוסיף כיון שאין כאן מצוה. או שלכו"ע שבת זמן

תפילין ולא היו תכשיט, ות"ק סובר שמצוות צריכות כוונה ואם מכיין הוא תוסף בזוג השני, ואם אינו מכיין שניהם הוו משאוי, ולר"ג מצוות אינם צריכות כוונה וממילא יש מצוה בשניהם, וליכא בל תוסף כיין שאינו מכיין. רש"י מקשה למה אין בשני איסור שבת, ואין לומר שלר"ג זה תכשיט ולת"ק לא הוא תכשיט, דא"כ היינו פלוגתא דלעיל אם שבת הוא זמן תפילין. ולכן גורס רש"י שלת"ק מצוות א"צ כוונה וממילא אף בלא כוונה עובר על בל תוסף כיין ששבת זמן תפילין, ולר"ג מצוות צריכות כוונה ואין בל תוסף עד שיכין למצוה, ולכו"ע תכשיט הם. או שלכו"ע א"צ כוונה לצאת, ונחלקו אם עוברים על בל תוסף בלי כוונה. ואין לומר שלכו"ע בזמן המצוה אף ללא כוונה יוצא יד"ח או עובר על בל תוסף, ונחלקו במוסיף שלא בזמן המצוה אם עובר בלא כוונה או לא, דא"כ לר"מ יהיה אסור גם זוג אחד שמוסיף בשבת על החול, ועוד דא"כ הישן בשמיני בסוכה ילקה מפני שמוסיף שמיני על השביעי, ואנו יושבים בסוכה ביום השמיני מפני שהוא ספק שביעי, משום שאם זה שמיני איננו מכוונים לשם סוכה.

הבא מן השדה וחבילתו על ראשו, מסלק את התפילין מראשו וקושרם בזרועו, שלא ינהג בהם מנהג בזיון להניח עליהם חבילה.

מקום הנחת תפילין הוא "על ירך" והיינו קיבורת – אבר אמצעי שבזרוע (מקום הבשר התפוח שבין המרפק לכתף. תוד"ה ירך). ו"בין עינך" והיינו קודקוד שהוא מקום שמוחו של תינוק רופס – רך.

צ"ו. האם שבת ולילה הם זמן תפילין-

שיטת רבי יוסי הגלילי ששבת וימים טובים ולילות אינם זמן תפילין, דכתיב "ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה", ימים ולא לילות, מימים ולא כל ימים. וכתבו התוס' (ד"ה ימים) דסמך על "והיה לך לאות" כדדריש ר"ע. עוד כתבו שאין להניח תפילין בחול המועד, מפני שא"צ בהם אות לפי שאסור במלאכה בדבר שאינו אבד ובהג' חייב בסוכה ובפסח אסור בחמץ, וכן דעת בה"ג, ובירושלמי משמע שצריך להניח תפילין בחול המועד.

שיטת רבי עקיבא שהפסוק הנ"ל מדבר על פסח ומימים ימימה הכונה משנה לשנה, ושבת ויו"ט לאו זמן תפילין הם, דכתיב גבי תפילין "והיה לך לאות על ירך" שצריכים ישראל להעמיד אות על עצמם שהם מחזיקים

בתורתו של הקב"ה, וימים אלו הם עצמם אות בין הקב"ה לישראל, ו"חוקה" נאמר רק לגבי פסח, (ומ"מ י"ל שלר"ע אין בפסח לאו כמו במילה וממילא אין מביאים על שגגתם חטאת, אע"ג דכתיב ביה "השמר", והשמר וכן ואל הם לא תעשה, די"ל דהשמר דלאו זה לאו והשמר דעשה זה עשה), אבל מברך לשמור חוקיו כשחולץ התפילין אפילו סמוך ללילה. (תוד"ה ושמרת). עוד כתבו התוס' (ד"ה השמר) שאף לרבי יוחנן דס"ל שהשמר דעשה נמי הוא לאו, ולהכי המניח תפילין לאחר שקיעת החמה עובר בלאו, מ"מ אם לא הניח ביום אינו לוקה, דלענין הנחת היום השמר דעשה עשה. לר"ע לילה זמן תפילין דמוקי לימים ימימה לפסח, ולא ממעט לילה מימים.

עוד איתא בברייתא **שלרבי נתן** הניעור בלילה שאינו חושש שמא יפיה כמו בישן, יכול לחלוץ את התפילין או להניחם ואין בזה משום בל תוסף דלילה זמן תפילין. **וליונתן הקיסוני** אין מניחים תפילין בלילה.

עוד איתא בברייתא שמיכל בת שאול היתה מניחה תפילין ולא מיחו בה חכמים. הגמ' אומרת שאין מזה ראייה ששבת ולילה זמן תפילין וממילא הוא מצות עשה שלא הזמן גרמא דאי לא הכי הוא כתוספת על דברי תורה, די"ל דס"ל כרבי יוסי ור"ש שמתירים לנשים לסמוך ואין בזה משום בל תוסף אף דכתיב "דבר אל בני ישראל... וסמך ידו" בני ישראל ולא בנות ישראל, (ומה"ט לא מיחו באשתו של יונה בן אמיטי שהיתה עולה לרגל אף שזה ודאי מ"ע שהזמן גרמא). אבל רבי יהודה (סתם ספרא) אוסר לנשים לסמוך רש"י. (ולתוס' (ד"ה מיכל) אין אשה עוברת על בל תוסף, והטעם ש"א שאין לה להניח תפילין, משום שנשים אינן זהירות בגוף נקי, ואין לה לעלות לרגל משום דמחזי כמביאה חולין לעזרה, או משום ראית פנים בעזרה שלא לצורך, ואין לה לתקוע משום שמדברנן זה מלאכה, וסמיכה מיחזי כעבודה בקדשים), ור"מ (סתם משנה) דס"ל שמעכבין נשים מלתקוע אע"פ שאין בזה חילול יו"ט שהרי תקיעה היא חכמה ואינה מלאכה מ"מ נראה כבל תוסף, (והתינוקות מותרים מפני שצריך לחנכם במצות) ומבואר שהם סוברים שאין נשים מותרות לקיים מצוות שפטורות מהם, ואעפ"כ ס"ל לר"מ ור"י שגם אשה שמצאה תפילין מכניסה אותם זוג זוג, ומבואר שתפילין אינם מצות עשה שהזמן גרמא, והיינו

ששבת ולילה זמן תפילין. דעת ר"ת (תוד"ה דילמא) שנשים מברכות כשהן מקיימות מצות עשה שהזמן גרמא, ולא היו ברכה לבטלה כיון שהוא עושה מצוה אף שהוא פטור. ובתוס' דנו שי"ל שרק מי שמחויב מדברנן כמו סומא יכול לברך ולומר וציוונו, כיון דכתיב "לא תסור", אבל נשים פטורות אפילו מדברנן וא"כ איך תאמר וציוונו. ומקטן שמברך ברכת המזון אע"פ שהוא פטור ליכא ראייה לאשה, דקטן יבוא לכלל חיוב וחייבים לחנכו, ואינו מוזהר על "לא תשא".

צ"ו: המוצא תכלת בשוק אם הוא עשוי כלשונות – צמר סרוק וצבוע, ואפי' חוטים שזורים, פסולים לציצית, דשמא צבע את הלשונות או טוה את החוטים בשביל לעשות טלית, ושמא שזר את החוטים כדי לחברם בשפת הטלית. אבל אם מצא חוטים חתוכים כשרים לציצית, דכולי האי לא טרחי אינשי לחזור ולקושרם כדי לחברם בשפת הבגד. וכתבו התוס' (ד"ה המוצא) שאף שאין לוקחים תכלת אלא מן המומחה שיודע שטעימה (עירוי צבע ביורה לנסיון) פסולה, מ"מ המוצא חוטים שיודע שנפסקו לשם ציצית יש לתלות שנפלו מן המומחה, דמי שאינו מומחה אינו רגיל להתעסק בזה כיון שלא יקנו ממנו, וגם לעצמו איננו עושה כיון שהוא יודע בעצמו שאיננו בקי בהלכות צביעה.

המוצא תפילין חדשות לר"מ מותר להכניסם ולר"י אסור. רבא מבאר שנחלקו אם אדם טורח שלא לשם מצוה, והגמ' מוכיחה מהברייתא דאירי בחדשות שאינם קשורות בקשר של תפילין העשוי כמין אותיות, ור"י אוסר להכניסם משום שאסור לקשור דקשירה היא אב מלאכה ואסור לקשור בשבת קשר של קיימא, ואף לענוב אסור לר"י דעניבה קשירה מעליתא היא, ואם היה מותר היה יכול לענוב כצורת הקשירה דקשר תפילין הלכה למשה מסיני (לעשותו דומה לד' ותפירתו כעין ש' ורצועה קטנה קבועה בהם שראשה כפוף ודומה ל' הרי שד-י. ולתוס' (ד"ה קשר) רק הש' הוא הלכה למשה מסיני), (והנוי – היכר האותיות שבקשר צריך להיות כלפי חוץ דכתיב "וראו כל עמי הארץ וכו'"), אבל לר"מ מותר לענוב, ועל כן יכול לענוב ולהכניסם בשבת. וכתבו התוס' (ד"ה אביי) שמה שהגמ' באלו קשרים מסתפקת אם לר"מ עניבה נחשבת קשירה, היינו במהודק, אבל בלא מהודק לא היו קשירה. והביאו התוס' שמכאן מוכיח ר"ת שא"צ בכל יום להתיר קשר של תפילין ולחזור ולקשור, דא"כ לא היו קשר של קיימא, ודלא כרבינו אליהו.

חדש ב'תמצית'
הדרך ללמוד - להגות - ולזכור
קורס חדשני מקצועי וייחודי
בקורס נלמד בין השאר: כיצד פועלת מערכת הזכרון, מדוע אנו שוכחים, כיצד ניתן לפתח בצורה משמעותית את מערכת הזכרון, כיצד ללמוד בצורה חווייתית ונכונה ולזכור את הלימוד, כיצד חוזרים בזמן קצר ובצורה מהנה ויעילה, איך מסכמים סוגיות, כיצד מצליחים במבחנים וחוזרים את הדברים לטווח ארוך, ועוד.
8 שיעורים גדושים בתוכן מקצועי ומקיף, מתוך מאות מקורות מדברי חז"ל וגדולי הדורות, עם כלים מעשיים לאימון אישי.
לפרטים והרשמה 055-400-7977

מבחני 'לדעת'
מבחן שבועי על דף היומי / עמוד היומי / משנה ברורה / חפץ חיים ואהבת חסד
ניתן לעשות את המבחנים מיום שישי עד יום שלישי בשעה 7:00 בבוקר:
בטלפון 0737-289-669
במייל 7692282@gmail.com
בגדרים פלוס קופת לדעת.
הגרלות: בכל שבוע על 500 ₪ במזומן, 81 זוכים בזיכוי 100 ₪ ברשת יפה גוף'.

סיכומי 'תמצית'
ניתן להשיג את גליונות סיכומי תמצית החודשיים על הדף היומי / משנה ברורה ומוסר (לפי הדף היומי בהלכה).
בנקודות ההפצה
במייל 7692282@gmail.com
בנוסף ניתן לקבל במייל סיכומים על כל מסכתות הש"ס, ועל כל המשנה ברורה, ועל תנ"ך וספרי מוסר וספרי חפץ חיים.
או סיכומים לפי סדר הלימוד של: העמוד היומי, חבורת ש"ס, קנין ירושלמי, דף הכולל, קנין הלכה, תרי דף, אורייתא, אהבת שלום, ומפעל הש"ס.

תמצית

סיכומי גמרא, וילכר ופוסק
7692282@gmail.com
7692282

מבחן 49 < פרשת בלק

עירובין צ"ח. עד ק"א.

צ"ח.
ספר שקצה אחד נהגלגל מנעולות לר"ה? לעורק?
אמרת למה לאבי אסור לגלגל חזרה?
א משום שחזן ל"ד אמרת זה מקום אחר.
ב שמא יפול לגמרי ויבוא ויבוא לסלסל ד' אמרת בדר"ה.
ג שמא יפול לגמרי ויבוא ויבוא לרפנס מדר"ה לר"ה?

צ"ח.
זי עליו שנוצא כותל העלה הנוצני, ואז בו י' טפחים
אלא ביחד עם החלון, האם מותר להניח עליו כלים בשבת?
א מותר להשתמש בכלי.
ב אסור להשתמש בכלי.
ג מותר רק במקום שכנסת החלון.

צ"ח.
מדוע אסור לעמוד בשבת היחיד ולשתות מירשת הרבים
(גמרא ורש"י)?
א מפני שהרבים נזקים בחור ונפוי שנוצא בירשת היחיד.
ב שמא ינפס את הכלי לרשת היחיד.
ג מותר רק במקום שכנסת החלון.

צ"ח.
באיה אופן מותר לקבץ מים מרעננו היורד מן הגג?
א לקבץ למטה מ"ט, ורק מ"ט כשאין בו י' טפחים.
ב כשאין בו י' טפחים מותר אף לקבץ למעלה מ"ט טפחים.
ג למטה מ"ט טפחים ואין בו י' טפחים מותר אף לצרף.

ק.
מה טעם האסור לללות על אילן בשבת (רש"י)?
א שמא יחלוש בכוה.
ב משום שידחה.
ג משום שיהאילן הוא מקוצה.

ק.
כמה קולות נקללה חוה?
א הכש.
ב שבע.
ג עשר.

ק"א.
כיצד מותר לסדר עצים למזורה ב"ט, ומדוע?
א כדרכו, כיון שהבערה מותרת ב"ט.
ב יקן את העלונים ואחרים את ההתחונים, כדי שלא יעשה בדרך בנין.
ג יש לתת את העלונים לפני ההתחונים אסור, אלא יתנם בערבוב.

לדעת

מכתבים שבטיים
ברוך הויטל משרד, חתן אהבת תורה
0737-289-669

מבחן 48 < פרשת חקת

עירובין צ"ד. עד צ"ה.

צ"ה.
איה דין לא נאמר בקור וזית לפי רב?
א שפיצה עד עשר אמות נחשבת פתח.
ב פי תוקף יורד וסודם.
ג שתי ההשפכות נכונות.

צ"ה.
המספר על גבי אסדרה שעמודיה אינם וחוקים, ג טפחים
זה מזה, האם כשר לסוכה, ומדוע?
א כשר, דאמרינן לכו.
ב פסול, כיון שהמחיצות לא נעשו לשם סוכה.
ג מחלוקת.

צ"ה.
לפי רש"י מדוע רב מאיר אסור לנשים לתקוע ב"ש?
א משום דמיו מלאכה.
ב תקיעה היא חכמה ואינה מלאכה, ונ"ל מ תקיעה היא מלאכה מדרבנן.
ג נראה ככל תוסף.

האם המושק על הנצורה לאחר זמנה עובר משום בל
תשוק?
א עובר.
ב אינו עובר.
ג רק אם כיון לשם מצות עובר.

צ"ה.
מדוע לפי רב מאיר ורב יהודה מותר לאשה שנצאה
תפילין בשבת להנביס זוג זוג?
א מפני שבשבת זמן תפילין נמנע לא נשום חייבות בתפילין.
ב מפני שמותר לנשים לקיים מצות עשרת שבתות זמנה.
ג מפני כבוד התפילין.

צ"ה.
הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה, מה צריך לבדוק?
א ג של ד' וג של ראש.
ב ג תפילין, ואין הברל אם של ד' או של ראש.
ג ג של ד' או של ראש, או ג של ראש ואחד של ד'.

צ"ה.
כיצד יטילין תפילין שנמצאו בשדה בשבת בשעת סכנה לנטיס?
א יעליכס פחות מר' אמות.
ב יתנם לחרוץ וחרוץ לחרוץ עד שיגיעו לעיר.
ג מחלוקת.

מבחינים ב'עמוד היומני'

ניתן לשימוע שיעורים על פרה"ש
ש"ק ומועדים, תשנ"ג, ספרי מוסר ועוד
בטלפון 03-6171132

מבחן 47 < פרשת קרח

עירובין צ"א. עד צ"ב.

צ"א.
מהי מורה לפי ר"ש לטלטל כלים ששבתו בחצר, מחצר לחצר?
א דוקא כשכל חצר עירבה בפני עצמה.
ב דוקא כשכל חצר לא עירבה בפני עצמה.
ג י"א דוקא בלא עירבה, י"א אף בעירבה.

צ"א.
מהי מורה לדבן לטלטל כלים ששבתו בחצר, מחצר לחצר
(גמרא ורש"י)?
א דוקא כשכל חצר עירבה בפני עצמה.
ב דוקא כש לא עירבה.
ג י"א דוקא בלא עירבה, י"א אף בעירבה.

צ"ב.
שתי הצרות שיש חורבה בגיהם, אחת מהמצצות עירבה, האם מותר לתצא כלים מהחצר לחורבה?
א ז' שעירבה אסורה זה שלא עירבה מותרת.
ב י' שחזרה לשבתו ויש אסורים לשיעור.
ג י' שחזרה לק' לז' שלא עירבה, ויש מותרים בשבתו ויש אסורים בשבתו.

צ"ב.
לפי אהרן מביאה הגמרא (עירובין צ"א) את הכלל שהחצר
הקטנה נחשבת אחרי המדולה?
א דוקא כשכל חצר עירבה כשהחצר גדולה, יצאה י"א משל"ה ציבור הנמצא בקטנה כשהחצר נמצא במדולה.
ב ששים יש מפני בגדולה אסור לזרוע בקטנה, ואם יש ט' אששים בגדולה וא' בקטנה מצטרפים למזין.
ג שתי ההשפכות נכונות.

צ"ג.
באיה מרחק מותר לזרוע סמון לפני ואין בה משום בלאים?
א כבית שתי' מקוה' וכן בשני צידי מחיצה, מותר לזרוע בחלק רשעי' ללא החקקה כלל.
ב כשיש קרחת י' אמות באמצע הכנים, מותר לבית חלל לזרוע בבית האמצעות.
ג בכל ממה צריך להחזיק ד' אמות מוכרים.

צ"ג.
בשעת ז' לנעילה מוז שיש בגיהם גידור י' ומחיצה י' (לפ"ד לענין מצטרפים), באיה אופן יטלה העלונה לערב בפני עצמה?
א כשאין בגידור שום פתח לתחתונה.
ב אף כשיש בגידור פתח עד י' אמות.
ג כשהעלונה רחבה יותר מהקטנה.

צ"ד.
חצר שנוצרה, מאיזה שיעור חשיב פריצה ולא פתח?
א רק כשנפוצה במלואה.
ב רק יחד מעשר אמות.
ג כבר בעשר אמות.

מבחן 46 < פרשת שלח

עירובין פ"ז. עד צ:

פ"ז.
מהל שכן ב' הצרות שלא עירבו יחד, ואין באש"י
טפחים, האם מותר להעביר מוצץ למצר דרך האש הכותל?
א אסור לכו"ע.
ב מותר לכו"ע.
ג מחלוקת.

פ"ז.
האם מותר לשפוך מים במקבוצתו המקור מחצית
כדיו?
א אסור מפני שהמים יוצאים לרשות אחרת.
ב מותר כיון שאין חנונית שיצאו לרשות אחרת.
ג מחלוקת.

פ"ז.
מהל פחות מר' אמות נעשה לה עוקה שאינה מחצית
טפחים, האם מותר לשפוך מים לחצר בשבת במוח
חממה?
א אסור לשפוך כלל.
ב מותר כשיעור העוקה.
ג מחלוקת.

פ"ז.
כמה חלוקן י"ט וחכמים האם מותר לטלטל מנג' למנג'
א האם אומרים שכנים שחידושים חלוקים לכמה קר' הם חלוקים למעלה.
ב האם אומרים מר' אסקי על מחציות הבתים.
ג האם כשעירבו לכמה מעלה העירוב גם לנג'.

פ"ז.
לאיזה דין לכו"ע מורדים חכמים לר"ט לענין טלטול בגמול
(גמרא ורש"י)?
א שמותר לטלטל בכל ג' בפני עצמו אף אם אין המחציות נכרות.
ב שאם רק אחד עשה סוללם לנג', מותר לו לטלטל בכל הגמול.
ג שמותר לטלטל שתי אמות בג' ושתי אמות בעמוד בירשת הרבים גמול י' וחכ"ד.

צ.
כמה חלוקן רב ושמאל האם מותר לטלטל בגמ' היחיד
לכדיו?
א האם אומרים מר' אסקי.
ב האם אומרים מר' אסקי.
ג האם כשאומרים מר' אסקי חשיב מקור לזרית.

צ.
באיה אופן מותר רב שאסור לטלטל בספיה?
א כשיש בה יתר מבת סאתים.
ב כשפאה על פיה כדי לזרז תחורה.
ג כשפאה על פיה כדי לזרז תחורה.